

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta filosofická

Bakalářská práce

Regionální politické strany ve středovýchodní Evropě -
komparace

Ondřej Špendlíček

Plzeň 2011

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta filosofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní obor Politologie

Akademický rok: 2010/2011

Bakalářská práce

**Regionální politické strany ve středovýchodní Evropě -
komparace**

Zpracoval: Ondřej Špendlíček, 3. ročník

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Regionální politické strany ve středovýchodní Evropě - komparace“ zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal.

V Plzni dne 12. prosince 2011

.....
Ondřej Špendlíček

Poděkování

Za odborné a metodické vedení při zpracování bakalářské práce děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. PhDr. Ladislavu Cabadovi, Ph.D.

1	ÚVOD	7
2	REGIONÁLNÍ STRANY	9
2.1	Teoretický úvod regionálních stran	9
2.2	Problematika stranické rodiny	10
2.3	Modely regionálních stran	12
3	ANALÝZA VYBRANÝCH REGIONÁLNÍ STRAN DANÉ OBLASTI	15
3.1	Moravané	15
3.1.1	Peripetie moravistických formací	15
3.1.2	Organizační struktura strany Moravané	16
3.1.3	Program strany Moravané	17
3.1.4	Volební podpora a zastoupení	17
3.2	MOST-HÍD – Strana spolupráce	19
3.2.1	Vznik strany Most-Híd	19
3.2.2	Organizační struktura strany Most-híd	20
3.2.3	Program strany Most-Híd	21
3.2.4	Volební podpora a zastoupení	22
3.3	LLRA - Volební akce Poláků na Litvě	23
3.3.1	Vznik strany LLRA	23
3.3.2	Organizační struktura strany LLRA	24
3.3.3	Program strany LLRA	25
3.3.4	Volební podpora a zastoupení	26
3.4	UDMR - Maďarský demokratický svaz v Rumunsku	27
3.4.1	Vznik strany UDMR	27
3.4.2	Organizační struktura UDMR	28
3.4.3	Program UDMR	28
3.4.4	Volební podpora a zastoupení	30
3.5	DPS – Hnutí za práva a svobody	31
3.5.1	Vznik strany DPS	31
3.5.2	Organizační struktura DPS	32
3.5.3	Program DPS	32
3.5.4	Volební podpora a zastoupení	33

3.6	LSV – Liga sociálních demokratů Vojvodiny	35
3.6.1	Vznik LSV	35
3.6.2	Organizační struktura LSV	36
3.6.3	Program LSV	37
3.6.4	Volební podpora a zastoupení	38
3.7	IDS - Istrijské demokratické shromáždění	39
3.7.1	Vznik IDS	39
3.7.2	Organizační struktura IDS	40
3.7.3	Program IDS	41
3.7.4	Volební podpora a zastoupení	42
3.8	DUI – Demokratický svaz pro integraci	43
3.8.1	Vznik DUI	43
3.8.2	Organizační struktura DUI	44
3.8.3	Program DUI	45
3.8.4	Volební podpora a zastoupení	45
4	KOMPARATIVNÍ ČÁST	47
4.1	Uplatňování genderové rovnosti v rámci stran	47
4.1.1	Kritéria	47
4.1.2	Výsledek	48
4.2	Síla lídrů v rámci jednotlivých stran	50
5	ZÁVĚR	53
6	RESUMÉ	55
7	SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ:	56
8	PŘÍLOHY	59
8.1	Tabulka uplatňování genderové rovnosti v rámci stran	59
8.2	Tabulka síla lídrů v rámci jednotlivých stran	60

1 Úvod

Před započítím zkoumání regionálních stran ve středovýchodní Evropě, bychom měli blíže specifikovat pojmy, které tematicky ohraničují dané téma. Těmito pojmy jsou *regionální strana* a *středovýchodní Evropa*. Začal bych tím z mého pohledu jednodušším termínem, což je středovýchodní Evropa. Při rozhodování, které státy zahrnout do zkoumání regionálních stran, jsem vycházel ze širšího pojetí středovýchodní Evropy, které zahrnuje státy střední Evropy, tedy Polsko, Českou republiku, Slovensko, Maďarsko a dále státy pobaltské, tedy Estonsko, Lotyšsko a Litvu. Takovéto pojetí středovýchodní Evropy zastával např. Oskar Halecki, který se ovšem řídil polským viděním geopolitického rozložení střední Evropy (Hloušek, 2003). Někteří autoři zahrnují mezi státy středovýchodní Evropy též vybrané státy Balkánu. Při výběru zemí, které zahrnout do této práce, jsem se necítil nijak omezován pojetími středovýchodní Evropy, a tudíž jsem do své badatelské činnosti zahrnul, kromě zmíněných zemí, též státy Rumunsko a Bulharsko. Zdaleka ne ve všech těchto zemích se nachází relevantní regionální politické strany. Např. v Albánii je zakázáno formovat politické strany na etnickém základě. Příčina nemusí být ovšem jen ve státní autoritě a zákonech, dalším důvodem může být dostatečná homogenita obyvatelstva či území. Blíže k tomu v kapitole o vybraných regionálních politických stranách.

Ve své práci jsem se soustředil na regionální a regionálně-etnické strany středovýchodní Evropy. Výběr zemí spadajících do dané oblasti byl popsán v předchozím odstavci. Při výběru konkrétních regionálních a regionálně-etnických stran jsem se soustředil na strany relevantní v celostátním měřítku. Tuto relevanci jsem posuzoval podle volebních výsledků z posledních tří celostátních voleb do zákonodárného sboru dané země. V tomto směru jsem učinil pouze jedinou výjimku, spočívající v zařazení mezi vybrané politické strany též stranu *Moravané*, která sice podle volebních výsledků nespadá do zvolených kritérií, ale byla vybrána jako jediný regionální aktér v České republice, kterou jsem ve své práci chtěl mít zařazenou. U ostatních regionálně-etnických stran jsem nestanovil mez pro relevanci nikterak přísně, pohybuje se kolem 2% volební úspěšnosti, což u většiny stran odpovídalo třem až čtyřem mandátům v celostátním zákonodárném sboru. I tak se do těchto kritérií nevešlo příliš mnoho stran, konkrétně se jedná o osm regionálních a regionálně-etnických politických subjektů.

Práce je rozdělena do tří hlavních částí. V první části se budu zabývat teoretickým vymezením regionálních stran a regionálně-etnických stran. Dále bude pojednáno o problematice zařazování regionálních stran do stranických rodin a rozlišeny modely regionálních stran. Na samém konci teoretické části se budu zabývat třemi kritérii, kterými lze na problematiku regionálních stran nahlížet.

Druhá část práce se již bude zabývat konkrétními regionálními a regionálně-etnickými stranami zvolené oblasti. V rámci analýzy osmi vybraných stran, mezi které patří *Moravané, Most-Híd – Strana spolupráce, Volební akce Poláků na Litvě, Maďarský demokratický svaz v Rumunsku, Hnutí za práva a svobody, Liga sociálních demokratů Vojvodiny, Istrijské demokratické shromáždění a Demokratický svaz pro integraci* se budu zabývat okolnostmi vzniku stran, organizační strukturou stran, programem, volební podporou a zastoupením strany v národních a popř. nadnárodních celcích. Po nastudování problematiky regionálních stran se k prostudování nabízela otázka, zdali regionální aktéři v současné době zažívají obecně spíše posílení nebo oslabení svých pozic v rámci politického spektra. Na tuto otázku odpoví příslušné kapitoly, týkající se volební podporou a zastoupením stran v zastupitelských orgánech.

Ve třetí části se budu zabývat komparací genderové politiky v rámci jednotlivých stran a komparací podpory a síly lídrů ve vybraných stranách. Míru genderové rovnosti budu posuzovat pomocí analýzy ženského zastoupení v organizačních strukturách strany, a to jak na ústřední, tak lokální úrovni a taktéž pomocí rozboru ženského zastoupení v kandidátních listinách a samotném zastoupení žen v zastupitelských orgánech. V části podpory a síly lídrů stran bude pojednáno o všech současných předsedech vybraných stran a jejich vzájemném vztahu se svými stranami. Tato analýza je pro zpřehlednění též graficky znázorněna ve dvou tabulkách, nalézajících se na konci práce.

V závěru práce budou shrnuty podstatné myšlenky bakalářské práce.

2 Regionální strany

2.1 Teoretický úvod regionálních stran

Ústředním termínem tohoto tématu je *regionální politická strana*, a proto je zapotřebí si toto sousloví patřičně definovat. „*Politickou stranou rozumíme instituci, která disponuje stálou centrální a lokální organizační strukturou, má svoji ideologii nebo program, a která usiluje o dobytí (vykonávání a udržení moci), a to ve volbách či jinými metodami*“ (Kubát, 2007: 212). Tato definice neobsahuje veškerá hlediska či pojetí existence a fungování politických stran, ale pro potřeby vymezení regionálních politických stran bude dostačující.

Pojem regionálních stran úzce souvisí s pojmem etnických stran, regionalistických stran, či etno-regionalistických stran. Různí autoři pojímají tyto pojmy různými způsoby. Někteří odborníci považují typ regionálních a etnických stran za typ totožný a jiní tyto typy striktně oddělují (Mareš, 2003: 5).

„*Regionální strany lze vymezit jako samostatné stranicko-politické formace regionální obedience, jejichž ideově-programová i organizační identita, stejně jako jimi používané (a s jejich identitou spjaté) zdroje politické legitimace a volební mobilizace mají regionální charakter*“ (Strmiska, 2004: 124). Je tedy zřejmé, že hlavní význam má teritoriální hledisko. Regionální stranu ovšem neurčuje pouze regionální elektorát a substátní operační prostor, ale rovněž její zřetelně vyjádřená regionální identita a s ní spjatá regionální politická legitimace. Regionálními stranami nemohou být strany celostátní. Regionální strany představují jakýsi druh substátních politických subjektů, nikoli však jediný. Za substátní politické strany můžeme považovat též stranicko-politické formace lokální, přesněji řečeno subregionální, či multiregionální.

Je potřeba též odlišovat regionální strany od regionálních poboček celostátních (supraregionálních) stran. Ačkoli platí, že toto odlišení není vždy snadnou záležitostí z důvodu výskytu hybridních útvarů, pomůckou nám může být fakt, že regionální strany, na rozdíl od regionálních poboček, se mohou zúčastnit všech volebních klání jako nezávislé operační jednotky. Ne vždy se všech těchto nabízených volebních klání zúčastňují, ale mohou. Není totiž nikde striktně řečeno, že se regionální strany musí nutně zúčastňovat

celostátních voleb. Charakter relevantního regionálního aktéra, může být docela dobře zajištěn prostřednictvím účasti pouze v regionálních volbách (pokud tedy v dané oblasti existují odpovídající regionální samosprávné orgány (Strmiska, 2005: 13)

„Regionální strany mohou, ale nemusí být zároveň stranami etnickými a naopak. Odtud tedy vyplývá možnost používání označení „etnicko-regionální strany“ pro podskupinu – byť i třeba podskupinu početně dominující – v rámci regionálních stran. Bylo by tedy nesprávné ztotožňovat strany etnické, se stranami regionálními a/nebo tvrdit, že všechny regionální strany jsou vlastně vždy stranami etnicko-regionálními“ (Strmiska, 2003: 10)

Jelikož se v práci budu zabývat nejen čistě regionálními stranami, kterých je v daném prostoru poskrovnu, ale též vybranými relevantními stranami etnicko-regionálními, měla by zde zaznít též definice strany etnické. *„Jedná se o politickou stranu, jejíž ideově programová i organizační identita, stejně jako jí používané (a s její identitou spjaté) zdroje politické legitimace a volební mobilizace, mají vyhraněně etnický ráz“ (Strmiska, 2003: 14)*

2.2 Problematika stranické rodiny

Dle mého názoru ovšem nelze regionální a etnické strany z výše jmenovaných důvodů od sebe striktně oddělovat. Vždyť odborníci zabývající se danou problematikou tyto dva typy zahrnují často do společné kapitoly a někteří je považují za jednu stranickou rodinu ve smyslu *duchovních rodin (familles spirituelles)*. Například Klaus von Beyme ve své knize *„Political parties in western democracies“*, jež vyšla v anglickém vydání v roce 1985, vymezil deset stranických rodin, do kterých zařadil právě rodinu stran regionálních a etnických. Jeho systematizující pohled vycházející z analýzy politických stran v západní Evropě měl značný vliv (Hloušek, 2010: 16). Je to právě Klaus von Beyme, který může být zařazen mezi autory, kteří považují regionální a etnické strany za společný typ.

Naproti tomu Maxmilián Strmiska zařazení regionálních a etnických stran do jedné stranické rodiny považuje za sporné. Bylo by zapotřebí teprve prokázat, že etnické, regionální, či etnicko-regionální strany představují jeden *stranicko-politický tábor*. Pokud budeme vycházet ze stanovené definice regionálních stran, zjistíme, že takto vymezené regionální strany duchovní rodinu ani vytvářet nemohou. Je tomu tak především proto, že uvedená definice nepředpokládá určitou stejnost nebo podobnost *ideově-programového* profilu posuzovaných stran. Stejně tak ani nelze vysledovat přímou závislost mezi jejich regionálním charakterem a zaujetím ideově programových pozic určitého druhu. U jednotlivých regionálně-etnických stran může podle zmíněného autora docházet

k určitým případům podobnosti, či dokonce stejnosti ideově-programového profilu, tento fakt ovšem neopravňuje zařazovat veškeré tyto strany do jedné stranické rodiny. Některé evropské regionální strany mohou být, v celku bez nesnází, zařazeny do určité „klasické“ stranicko-politické rodiny. Tak je tomu např. u *Ligy sociálních demokratů Vojvodiny*, kterou bychom přes její regionální charakter zařadily spíše do rodiny stran sociálně demokratických. U regionálních stran v Chorvatsku, tedy v souvislosti s *Istrijským demokratickým shromážděním* a *Chorvatským demokratickým shromážděním Slavonije a Baranje*, bychom tyto strany mohli zařadit v prvním případě do rodiny liberálních stran, v druhém případě do rodiny stran nacionálních. Pokud tedy zmíněné chorvatské strany mají určité společné rysy, podle kterých je můžeme zařadit do kategorie regionálních stran, neznamená to ovšem, že z tohoto důvodu spadají do jedné stranicko-politické rodiny.

Takto bychom mohli zařadit většinu regionálních stran včetně těch, o kterých bude pojednáno dále v práci. Podle Strmisky to tak ovšem neplatí u všech stran. „*Poptávka po konstrukci rodiny regionálních (či etnicko-regionálních) stran je však podněcována tím, že zde existuje řada regionálních stran do klasických stranických rodin obtížně zařaditelných, či vůbec nezařaditelných. Je ovšem otázkou, zda tento problém „neklasifikovatelnosti“ řešit pomocí tak sporného výtvoru, jakým je rodina regionálních, či etnicko-regionálních stran, fakticky degradovaného do postavení jakési zbytkové kategorie, či její náhražky*“ (Strmiska, 2003: 11).

Účelem této práce ovšem není obhajovat názor, že bychom měli regionálním stranám vytvářet „stranicko-politický“ tábor v podobě vlastní rodiny. Autoři *Michael Gallagher, Michael Laver a Peter Mair*, kteří ve své knize „*Representative Government in Modern Europe*“ z roku 2006 hodnotí vznik stran v nových demokraciích střední a východní Evropy a tyto strany přiřazují do své typologie stranických rodin. Vymezuje celkem jedenáct evropských stranických rodin, přičemž regionální strany jsou zařazeny do rodiny stran *iredentistických a regionalistických*. O této typologii se zmiňují z jednoho důvodu. Autoři hovoří o tzv. regionalistických stranách, které by podle jiných autorů neměly být ztotožňovány se stranami regionálními. Regionalistický v pojetí některých autorů včetně Maxmiliána Strmisky, přisuzuje straně určitou pozici, či snahu o teritoriálně-politickou organizaci nebo reorganizaci. Jinými slovy označení strany za regionalistickou, implikuje straně snahu o vymezení své pozice v kontinuu integrace – separace, podobně jako zařazení strany mezi např. autonomistické strany, či centralistické strany. Regionálním stranám ovšem nelze vždy přisuzovat tuto snahu, či pozici na cestě k centralismu, či separatismu, a proto bychom je neměli zaměňovat se stranami regionalistickými (Strmiska, 2004: 125). I některé celostátní strany se mohou stát regionalistickými formacemi, ale žádná regionální strana nebude stranou celostátní, jak již bylo zmíněno výše.

2.3 Modely regionálních stran

Evropské regionální strany tedy představují heterogenní formace nejen z ideově-programového hlediska, ale též vývojového pohledu. Důvod a způsob vzniku regionálních stran může být různorodý, ačkoliv spojovacím prvkem je primárně střet mezi centrem a periferií. Příčina vzniku těchto stran bývá často spojována s vytvářením moderního státu a národa, které bylo provázeno procesem centralizace, což vyvolalo protireakce nejrůznějších periferních skupin. Mezi teoretiky tohoto fenoménu bývají řazeni např. *Stein Rokkan* nebo *Ernst Gellner*. Tento proces vyvrcholil v devatenáctém století, ale do poloviny století dvacátého Evropa zažila jen několik málo voličsky úspěšných regionálních a etnických formací, např. *Švédskou lidovou stranu ve Finsku*, či *Jihotyrolskou lidovou stranu*, hájící zájmy německé menšiny v Itálii (Hloušek, 2010: 235).

Z vývojového pohledu tedy můžeme mezi regionálními stranami nalézt značné rozdíly, které nám mohou pomoci při zkoumání odlišností jednotlivých stran. S pomocí zkoumání geneze regionálních stran můžeme vysvětlit nejen vlastnosti, ale též pozice stran v příslušných stranicko-politických soustavách. Taktéž lze vysvětlit ty vlastnosti regionálních stran, jež jsou spjaty s jejich ideově-programovým sebevymezením a s jimi používanými zdroji politické legitimace.

Maxmilián Strmiska rozlišuje několik modelů regionálních stran podle vzniku a vývoje:

- **A.1.** – *regionální strana, jež vznikla a vyvíjela se jakožto „čistá“ autentická autonomistická strana, jako „strana teritoriální obrany“, vzešlá z konfliktu centrum versus periferie;*
- **A.2.** – *regionální strana, jež vznikla z odštěpené frakce autentické regionální (autonomistické) strany – při zachování existence původní strany;*
- **B.** – *regionální strana, jež se vyvinula z neúspěšné „celonárodní“/celostátní strany (resp. z jejího jádra, či dominantní frakce);*
- **C.1.** – *regionální strana, jež představuje produkt regionalizace a osamostatnění jednotlivé regionální pobočky, anebo frakce celostátní strany, (při zachování existence příslušné mateřské celostátní strany, včetně jejích – alespoň některých – regionálních poboček);*
- **C.2.** – *regionální strana vzniklá v důsledku všeobecné regionalizace/fragmentace anebo rozkladu celostátní strany (zahrnující úplný zánik mateřské strany);*

- **C.3.** – regionální strana představující výsledek regionalizace/osamostatnění všech regionálních poboček celostátní strany (s přetrváním mateřské strany v neregionální sféře či sférách);
- **D.1.** – regionální strana vzešlá z regionalizace a z osamostatnění jednotlivé filiálky (popřípadě regionalizované frakce) multiregionální (tedy nikoli celostátní) strany;
- **D.2.** – regionální strana vzniklá z důsledku všeobecné regionalizace/fragmentace multiregionální strany (zahrnující úplný zánik mateřské strany);
- **D.3.** – regionální strana představující výsledek regionalizace a osamostatnění všech regionálních poboček multiregionální strany (s pokračující existencí mateřské strany v neregionální sféře);
- **E.** – regionální strana pocházející z transformace subregionální či lokální stranicko-politické formace či formací;
- **F.** – regionální, či spíše kvaziregionální strana, jež „regionální“ charakter získala dodatečně a v důsledku zásadní proměny teritoriálního politického uspořádání, resp. státních hranic (rozdělení či anexe daného území/regionu, sloučení různých teritoriálních útvarů v rámci nového státu atp.), vyvolané exogenními faktory (Strmiska, 2005: 10).

Zjednodušeně řečeno záleží na tom, zda strana vznikla samostatně nebo se odštěpila od jiné strany a zdali tato „*mateřská strana*“ nadále existuje a jaký má či měla charakter.

Na vybrané regionální strany lze nahlížet několika možnými kritérii. *Ideové kritérium*, které má sice dlouhodobější charakter, bude upozaděno před krátkodobějšími *policy profily*, které nám mohou o stranách, jež mají často relativně krátkou historii, říci mnohem více. V postkomunistickém kontextu může být vypovídající hodnota ideologického profilu stran značně problematická. Několik desetiletí diskontinuity v průběhu éry komunistických režimů totiž vytváří překážku, se kterou je nutné se vyrovnat. Druhé kritérium, tedy *kritérium historického původu*, bude muset být u mnohých „mladých“ stran taktéž do jisté míry omezeno. A jinak tomu nebude ani u kritéria *transnacionálních/mezinárodních* vazeb. Toto kritérium též nelze aplikovat na všechny strany, o kterých bude pojednáno a mělo by být považováno za spíše pomocné kritérium. Pouze některé z regionálních stran, o kterých bude pojednáno dále v textu, mají, z pochopitelných důvodů, možnost se začleňovat do jedné nadnárodní struktury, kterou je Evropský parlament. Nutno podotknout, že ještě menší část regionálních stran dosahuje

takové voličské podpory, aby zde mohla být zastoupena. Konkrétně se jedná o *Mad'arský demokratický svaz v Rumunsku*, *Hnutí za práva a svobody v Bulharsku* a *Volební akce poláků na Litvě*. Výjimkou je Slovenské politické uskupení s názvem Strana spolupráce (Most-Híd), které by voličskou podporou bezpochyby dosáhlo na zastoupení, ale vzniklo až po volbách do Evropského parlamentu v roce 2009. Každá z těchto regionálně-etnických stran je členem jiné politické frakce, což dokládá též problematickou ideovou spřízněnost regionálních stran.

Mnohé strany o členství v určité etablované nadnárodní stranické struktuře usilují spíše z takticko-pragmatických důvodů, než kvůli politické sounáležitosti. Je pro ně prostě výhodnější být její součástí, protože jim to umožňuje lépe se prosazovat v evropském prostoru. Kromě toho, je to zvláště pro politické strany z postkomunistického prostoru (ovšem nejenom pro ně) důležité proto, že to zvyšuje jejich politickou legitimitu v domácím prostředí, i na mezinárodní scéně (Hloušek, 2010: 23).

3 Analýza vybraných regionální stran dané oblasti

3.1 Moravané

3.1.1 *Peripetie moravistických formací*

Moravané jsou politickou stranou, která jako taková vznikla v prosinci roku 2005. Stalo se tak sloučením zaniklé *Moravské demokratické strany* s *Hnutím samosprávné Moravy a Slezska*. Tím vznikl regionálně orientovaný subjekt, který hájí zájmy moravského obyvatelstva a prosazuje myšlenku zavedení samostatné spolkové země Moravy a Slezska. Tato strana tak navazuje na více jak dvacetiletou historii nejrůznějších moravistických subjektů, které se od parlamentních voleb v roce 1990 snaží prosadit myšlenku moravistického regionalismu.¹

Jednou z prvních formací se stalo Hnutí *za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko* (HSD-SMS), které vzniklo v dubnu 1990. V prvních svobodných volbách v témže roce získalo toto uskupení 10,03% hlasů do České národní rady, čímž si zajistilo post jednoho ministra v české vládě s OF a KDU. Hnutí tuto koalici opustilo v průběhu ledna a února 1991 a přešlo do opozice s tím, že není plněno moravských požadavků (Fiala, 2003: 17). Po neshodách ve vedení HSD-SMS následovalo rozdělení poslaneckého klubu a po smrti předsedy *Boleslava Bárty* došlo k další fragmentaci hnutí a tím také ke ztrátě značné voličské podpory. Ve volbách v roce 1992 kandidovali „moravisté“ jednotně a naposledy překročily pětiprocentní uzavírací klauzuli. Poté už následoval organizační a mobilizační úpadek a od voleb v roce 1996 již žádný moravistický subjekt není součástí parlamentu (Hloušek, 2010: 242)

Subjektů hlásících se k moravské identitě vzniklo na počátku devadesátých let značné množství, např.: *Strana moravského venkova*, *Moravská národní strana*, *Moravkoslezské hnutí*. U stávajících moravistických hnutí a stran navíc docházelo k častým změnám názvů. Na počátku roku 1993 tak HSD-SMS přijímá název *Hnutí za samosprávnou demokracii Moravy a Slezska* (HSDMS) a o rok později se toto hnutí přejmenovává opět, na *Českomoravskou stranu středu* (ČMSS). O půl roku později se od tohoto subjektu odděluje

¹ Historie strany Moravané dostupné: <http://moravane.eu/historie-strany/>

část členské základny a vytváří *Hnutí samosprávné Moravy a Slezska* (HSMS). Podobných zvrátů a změn bylo v průběhu devadesátých let ještě několik, což muselo zákonitě způsobit značný pokles voličské podpory těmto „krátkodobým“ formacím.²

Domnívám se, že moravistické subjekty, kterých v devadesátých letech bylo mnoho, měly velkou šanci prosadit své myšlenky, díky slušné voličské podpoře. Taktéž veřejné mínění bylo nakloněno myšlence, že by Morava měla mít větší samostatnost při zachování stávajícího státního zřízení. Rozpory, štěpení a slučování mezi jednotlivými hnutími a stranami, způsobilo značné ochlazení myšlenky na samosprávnou Moravu a do jisté míry „otrávení“ potenciálního voličstva.

3.1.2 Organizační struktura strany Moravané

Strana *Moravané*, která je nástupcem moravistických stran z 90. let začala svou aktivitu v roce 2005, pod vedením předsedy *Pavla Dohnala*. Ten byl předsedou až do III. sjezdu *Moravanů*, který se konal v Hluku dne 22.3.2009. Na tomto sjezdu bylo delegáty zvoleno nové vedení strany v podobě předsedy strany, 1. místopředsedy a třech místopředsedů. Předsedou strany se stal tehdy jednatřicetiletý *Jiří Novotný*, který ve straně do té doby působil jako předseda *Zemského sněmu*. Zemský sněm je jedním ze zemských orgánů strany spolu se *sjezdem strany*, *předsednictvem strany* a *zemskou revizní a smírní komisí*.³ Jiří Novotný byl v čele kandidátky ve volbách do Evropského parlamentu, ve kterých strana ovšem neuspěla.

Ve dnech 16. a 17. dubna 2011 se v Kyjově konal IV. sjezd strany, na kterém bylo zvoleno současné vedení strany. Jiří Novotný na sjezdu již nekandidoval do vedoucích funkcí. Předsedou strany se stal třiašedesátiletý *Milan Trnka*, který za Jiřího Novotného vykonával funkci 1. místopředsedy strany. Na post 1. místopředsedy se posunul bývalý místopředseda strany *Zdeněk Zbožínek*. Do funkce tří místopředsedů byli zvoleni kandidáti, kteří se do nejužšího vedení dostali poprvé.⁴

² Historie strany *Moravané* dostupné: <http://moravane.eu/historie-strany/>

³ Stanovy strany *Moravané* dostupné: http://www.moravane.cz/kestazeni/moravane_stanovy.pdf

⁴ Volby nového vedení strany dostupné: <http://moravane.eu/volby-noveho-vedeni-strany-moravane/>

3.1.3 Program strany Moravané

V programu strany je kladen důraz na historický územně-správní odkaz předků Velké Moravy a jejich patronů sv. Cyrila a Metoděje. Podle práva na sebeurčení národů usiluje strana o obnovení zákonodárného moravského parlamentu a moravské vlády na území Moravy. Jako člen evropské politické strany *Evropské svobodné aliance* (European Free Alliance) strana usiluje o federativní uspořádání Evropy s členstvím tradičních evropských historických zemí, včetně rovnoprávného členství Moravy.⁵

V konkrétních návrzích politického programu strany Moravané bychom ve státoprávní části našli např. návrh na zrušení smíšeného modelu státní správy a samosprávy, zrušení samosprávné působnosti krajů a snížení jejich počtu na devět, zrušení Senátu, snížení počtu poslanců na 150 a další. Z regionálního hlediska si Moravané přejí obnovení tradičního zemského zřízení ustanovením 3 spolkových zemí ve svých historických hranicích. Země Česko, Morava-Slezsko a Prahu se zvláštním statutem po vzoru Bruselu, či Vídně. Dále ve svém programu navrhují zrušení poslanecké imunity a zavedení přímé volby spolkového prezidenta.⁶

Na posledním sjezdu strany byl program pozměněn o některé body. Není novinkou, že strana podporuje jadernou energetiku. Zazněly též názory požadující prosazení programového návrhu na vystoupení ČR z NATO, které jen těsně nezískaly potřebnou většinu.⁷ Z programu je znát směřování strany k decentralizaci státní správy a směřování země k federálnímu zřízení.

3.1.4 Volební podpora a zastoupení

Strana se zúčastnila voleb v roce 2006 a v roce 2010. Nutno podotknout, že v obou případech u voličstva propadla. V roce 2006 získala v celorepublikovém měřítku pouze 0.23% hlasů a v posledních volbách získala 0.22%. Standardně nejvíce hlasů získává strana v Jihomoravském kraji. Strana si získává voliče ještě v Olomouckém, Zlínském a Moravsko-slezském kraji. Od voleb v roce 2006 naopak ztratila voliče v kraji Pardubickém a Vysočina.

⁵ Stanovy strany Moravané dostupné: http://www.moravane.cz/kestazeni/moravane_stanovy.pdf

⁶ Volební program strany Moravané dostupné: <http://moravane.eu/program/>

⁷ Kyjov: Moravané si zvolili... dostupné: http://www.denik.cz/kratce_region/854589.html

Ve volbách do Evropského parlamentu strana získala pouze 0.38% hlasů, což odpovídá celkovému počtu 9086 hlasů. To je o méně než 3000 hlasů než ve volbách do Poslanecké sněmovny. Strana Moravané tedy nedisponuje zastoupením v Parlamentu ČR, ani v Evropském parlamentu.⁸

⁸ Volební výsledky dostupné: <http://volby.cz/>

3.2 MOST-HÍD – Strana spolupráce

Strana spolupráce, zkráceně *Most-Híd* je liberálně-konzervativní politickou stranou zastupující maďarskou menšinu na Slovensku. Maďarská komunita na Slovensku tvoří zhruba desetinu populace, což je na poměry střední Evropy značně početná menšina. Strana byla založena 9. června 2009 několika politiky v čele s *Bélou Bugárem*. Tato skupina kolem Bugára odešla ze *Strany maďarské koalice* (SMK) v dubnu roku 2009 (Hloušek, 2010: 243)

V té době byla Strana maďarské koalice jedinou relevantní stranou, zastupující zájmy maďarské menšiny na Slovensku. Od roku 1998 byla součástí dvou slovenských vlád a po volbách v roce 2006 přešla do opozice. Strana SMK byla založena v červnu 1998, poté co se sloučily strany *Spolužití*, *Maďarská občanská strana* a *Maďarské křesťanskodemokratické hnutí* (Fiala, 2002: 370). Po odchodu *Bély Bugára*, *Laszla Nagyho*, *Gábora Gála* a jiných ze strany a vytvoření konkurenční strany *Most-híd*, ztratila strana SMK značnou podporu voličů. Tato ztráta se projevila ve volbách 2010, kdy strana SMK se ziskem 4,33% hlasů nedosáhla na pětiprocentní volební práh a skončila mimo Národní radu.⁹ Straně SMK zbylo zastoupení v Evropském parlamentu, kde disponuje 2 mandáty.¹⁰

3.2.1 Vznik strany *Most-Híd*

Strana byla založena po odchodu *Bély Bugára* a dalších členů ze strany SMK. Důvodem tohoto rozkolu byl nesouhlas se stylem vedení strany, který byl nastolen po vystřídání *Bély Bugára* *Pálem Csákyem* v čele strany v roce 2007. Podle některých politologů se tím prosadilo radikálnější křídlo, požadující autonomii pro maďarskou menšinu žijící na jihu Slovenska. To se ovšem neslučovalo se zájmy lidí okolo Bugára, který v programu strany požadavek autonomie nemá. Strana svou činnost postavila na myšlence součinnosti Slováků a slovenských Maďarů v jedné straně. To ostatně potvrzuje i fakt, že na ustavujícím sjezdu strany v listopadu 2009 byl do funkce jednoho z místopředsedů zvolen exministr kultury *Rudolf Chmel*, který není jediným členem vedení strany se slovenskou národností.¹¹

⁹ Výsledky voleb na Slovensku dostupné: <http://www.parties-and-elections.de/slovakia.html>

¹⁰ Složení Evropského parlamentu dostupné:

<http://www.europarl.europa.eu/members/public/geoSearch/search.do?country=SK&language=CS>

¹¹ Předsednictvo strany dostupné: <http://www.most-hid.sk/sk/content/predsednictvo-strany>

Most, neboli maďarsky híd byl zvolen záměrně, aby představoval spojující prvek mezi Slováky a Maďary žijícími na Slovensku. Strana své hlavní myšlenky nazývá „pilíře mostu“. Mezi tyto pilíře patří např. snaha o spolupráci všech národností žijících na území Slovenské republiky na základě vzájemné úcty a pochopení.

Původně bylo vytvoření nové strany hájící zájmy maďarské menšiny hodnoceno ze strany SMK jako zbytečné tříštění politických sil, které maďarské menšině nic nového nepřináší. Projevil se ovšem fakt, že *Béla Bugár* byl ve straně SMK silným vůdcem, což potvrzuje i sociologický průzkum agentury FOCUS z listopadu 2007, jehož výsledky ukázaly, že 50% maďarského obyvatelstva jižního Slovenska by volila novou stranu v čele s Bugárem, a 18% by volilo Stranu maďarské koalice v čele s Pálom Csákym.¹²

3.2.2 Organizační struktura strany Most-híd

Nejvyšším orgánem strany je *sněm (sjezd)*, který je tvořen zakládajícími členy, členy republikového předsednictva, krajskými předsedy, předsedy platforem na republikové úrovni a stanovenými delegáty. Sněm je svoláván jednou za rok, nebo mimořádně na návrh republikového výboru, nebo na návrh minimálně tří krajských předsednictev. Sněm rozhoduje o stanovách, interních směrnících a programu strany. Rozhoduje též o personálním složení strany, tedy o zvolení a odvolání předsedy strany, místopředsedů a dalších šesti členů republikového předsednictva.¹³

Nejvyšším ústředním orgánem mezi zasedáními sněmu je *Republikový výbor*, který vykonává rozhodnutí sněmu, kontroluje ostatní orgány strany a přijímá rozhodnutí ve vlastní působnosti. Zasedá nejméně čtyřikrát do roka a je svoláván a veden předsedou strany, či místopředsedou, který ho může zastoupit. Operativním orgánem strany je republikové předsednictvo, které je tvořeno předsedou a místopředsedy strany, předsedou poslaneckého klubu v Národní radě (NR), předsedou klubu ministrů a dalšími, maximálně šesti členy volenými sněmem.¹⁴

Předseda strany je statutárním zástupcem strany ve styku s orgány veřejné moci a jinými fyzickými a právníckými osobami. V nepřítomnosti je zastupován místopředsedy

¹² Průzkum agentury FOCUS dostupné:

http://www.focus-research.sk/files/74_Prieskum_Juzne%20Slovensko.pdf

¹³ §14 Stanov strany Most-híd dostupné: <http://www.most-hid.sk/sk/content/dokumenty>

¹⁴ §15 – 16 Stanov strany Most-híd dostupné: <http://www.most-hid.sk/sk/content/dokumenty>

strany. Svolává a řídí zasedání Republikového výboru a předsednictva strany a taktéž koordinuje činnost orgánů strany. Předsedou strany je od jejího vzniku *Béla Bugár*, triapadesátiletý poslanec Národní rady Slovenské republiky. Je též místopředsedou Národní rady a členem Výboru Národní rady pro sociální věci.

Místopředsedy strany jsou: *Edita Pfundtner*, osmatřicetiletá advokátka a poslankyně NR, místopředsedkyně Ústavněprávního výboru NR a členka Výboru NR pro přezkoumávání rozhodnutí Národního bezpečnostního úřadu. Dále *Rudolf Chmel*, dvaasedmdesátiletý místopředseda vlády Slovenské republiky pro lidská práva a národnostní menšiny, *Ivan Švejna*, poslanec NR a člen finančního a rozpočtového výboru NR, a *Simon Szolt*, jednačtyřicetiletý ministr zemědělství a rozvoje venkova a poslanec v období 2006-2010. V předsednictvu strany je ještě 6 řadových členů. *László Nagy*, *Tibor Bastrnák*, *Gábor Gál*, *Elemér Jakab*, *László Solymos* a *Peter Vörös*.¹⁵

3.2.3 Program strany Most-Híd

Strana spolupráce se ve svém programu profiluje jednoznačně euro-optimisticky. Ztotožňuje se s prospěšností členství SR v EU a zavazuje se ještě k důslednějšímu využívání ekonomických výhod, které členství přináší. Společný trh považuje strana za přínosný, leč nedobudovaný. Je potřeba podpořit zaměstnanost obyvatel vývozem dopravních, stravovacích, zdravotních, vzdělávacích, finančních a jiných služeb. Strana považuje za klíčové zabezpečit ozdravení veřejných financí, zastavení zadlužování země a skoncovat s korupcí a klientelismem.¹⁶

Strana ve svém programu prosazuje zmenšení a zefektivnění veřejné správy. Stát nemá být určujícím hráčem na trhu. Jeho úlohou je pouze nastavit rovná pravidla a vynucovat jejich dodržování ostatními účastníky soutěže. Vláda by měla investovat do lidského kapitálu tím, že bude dostatečně podporovat vzdělání, vědu a výzkum. V oblasti energetiky strana prosazuje diverzifikaci zdrojů jak v dodávkách plynu, tak i v dodávkách elektřiny, což by mělo zajistit přístup k levnějším zdrojům energií.¹⁷

V oblasti zahraniční politiky je strana příznivě nakloněna partnerství se Spojenými státy americkými a spolupráci v rámci severoatlantického paktu. Strana ve svém programu

¹⁵ Předsednictvo strany dostupné: <http://www.most-hid.sk/sk/content/predsednictvo-strany>

¹⁶ Program strany MOST-HÍD dostupný: http://www.most-hid.sk/webfm_send/37

¹⁷ Tamtéž

vysloveně podporuje vojenskou přítomnost USA na území Evropy. V zájmu strany je zlepšení vztahů s Maďarskou republikou a udržení dobrých vztahů s ostatními zeměmi V4. Strana spolupráce podporuje začlenění *Turecka* do EU, jelikož to má zajistit rozšíření společného trhu a stabilizaci regionu. Je zajímavé, že v tomto ohledu se strana Most-híd diametrálně liší od úsudku Moravanů, kteří v přistoupení *Turecka* vidí destabilizaci regionu v tom, že by EU získala společné hranice s Irákem a Íránem.

V regionální politice strana zdůrazňuje potřebu zajištění rovného postavení a rozvoje všech regionů Slovenské republiky, s ohledem na dosaženou míru životní úrovně. Pomoci regionům s vysokou nezaměstnaností mají cílené investice. Strana tuto oblast nazývá podtitulem „běh na dlouhou trať“. Strana ve svém programu zdůrazňuje, že Slovensko je země kulturní a etnické různorodosti, a je proto potřeba podporovat toleranci ve společnosti, zajistit dostupné vzdělání a zefektivnit sociální systém.¹⁸

3.2.4 Volební podpora a zastoupení

Strana spolupráce se od svého vzniku zúčastnila pouze jediných voleb, a to voleb do Národní rady SR konaných v červnu 2010. V těchto volbách uspěla se ziskem 8,12% všech hlasů, což odpovídalo zisku 205.538 hlasů. To zajistilo straně 14 mandátů v radě.¹⁹ Spolu s dalšími třemi stranami (Slovenská demokratická a křesťanská unie – Demokratická strana, Svoboda a solidarita a Křesťanskodemokratické hnutí) vytvořila vládní koalici pod vedením Ivety Radičové, ve které obsadilo 3 ministerské posty. Koalice disponuje 79 mandáty ze 150 členné Národní rady SR. Místopředseda strany Rudolf Chmel se stal místopředsedou vlády pro lidská práva a menšiny, další místopředseda *Szolt Simon* obsadil post ministra zemědělství a rozvoje venkova. Třetím ministrem za tuto stranu se stal na počátku listopadu 2010 *József Nagy*, který se stal nejvyšším představitelem ministerstva životního prostředí.²⁰

¹⁸ Program strany MOST-HÍD dostupný: http://www.most-hid.sk/webfm_send/37

¹⁹ Oficiální výsledky voleb dostupné: <http://volby.sme.sk/c/5421938/kompletne-vysledky-volieb-2010.html>

²⁰ Členové vlády SR dostupné: <http://www.vlada.gov.sk/21939/vlada-sr-od-9-7-2010.php?menu=1736>

3.3 LLRA - Volební akce Poláků na Litvě

Volební akce Poláků na Litvě (LLRA) je regionálně-etnickou středo-pravicovou křesťansko-demokratickou stranou, která primárně zastupuje polskou menšinu na Litvě, která činí 6,7% obyvatelstva.²¹ Podobně početná je na Litvě ještě menšina Rusů. Strana se zúčastňuje mnohých protestních akcí na podporu polského vzdělávání a polského jazyka. Spolu se sdružením polských škol uskutečňuje nejrůznější kampaně se sběrem podpisů na podporu zákonů týkajících se vzdělávání a národnostních menšin v Litvě. Díky tomuto společnému úsilí má podle strany polská minorita v Litvě nejsilnější postavení v porovnání s ostatními polskými minoritami v jiných zemích.

3.3.1 Vznik strany LLRA

Historie tehdy ještě „veřejně-politické“ organizace se začíná psát na počátku roku 1994. V tu dobu byl zákonodárným sborem (Sejm) přijat zákon o společenských organizacích. Tento zákon ukládal povinnost společenským organizacím přetřansformovat svou podobu do politických stran, nebo si svou formu ponechat. V květnu následovalo přijetí dalšího zákona, který umožňoval zúčastňovat se voleb pouze politickým stranám a politickým sdružením. Polská komunita, která v té době neměla svou politickou stranu, zajistila ještě v létě 1994 podpisy potřebných čtyř set zakladatelů a nechala se na litevském ministerstvu spravedlnosti zaregistrovat jako politická strana s názvem *Unie Poláků na Litvě*. V polovině srpna byl svolán mimořádný sjezd. Na tomto sjezdu a během dalších dvou týdnů intenzivní přípravy programu a stanov strany byly připraveny veškeré potřebné podklady pro svolání zakládajícího sjezdu, který se konal 28. srpna 1994. 23. října 1994 byla zaregistrována strana s názvem *Volební akce Poláků na Litvě*.²²

Během zakládajícího sjezdu byl do čela strany ve veřejném hlasování zvolen *Jan Sinkevič*, který byl jediným kandidátem. Svou pozici obhájil též na druhém sjezdu na jaře 1997, kde se již v tajném hlasování rozhodovalo mezi dvěma kandidáty, *Janem Sinkevičem* a současným předsedou strany *Valdemarem Tomaševskim*.

²¹ Zpráva o situaci Poláků v zahraničí dostupné na stránkách polského ministerstva zahraničí (strana 141): http://www.msz.gov.pl/files/docs/polonia/Raport_PPG.pdf

²² Historie strany dostupné:

http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=55&Itemid=55&lang=en

3.3.2 *Organizační struktura strany LLRA*

Struktura strany se dělí na *územní spolky, pobočky, ústřední radu a sjezd* strany. Územní spolky jsou základní jednotky skládající se z minimálně tří členů. Tyto spolky mají relativní samosprávu, mohou si sami schvalovat svou vlastní organizační strukturu a vnitřní předpisy a vybírat členské příspěvky. Nejvyšším orgánem spolku je *setkání (sjezd)*, které je svoláváno minimálně jednou za dva roky. Na tomto setkání se volí předseda, místopředseda, tajemník a pokladník. Spolek je zapojený do všech úrovní volebních kampaní.²³

Pobočky jsou tvořeny územními spolky podle správně-územního členění Litevské republiky. Zřizovat pobočky je v působnosti Nejvyšší rady LLRA. Nejvyšším orgánem na této úrovni je setkání (konference) členů poboček a zvolených delegátů územními spolky. Toto setkání se uskutečňuje minimálně jednou ročně, nebo na žádost jedné čtvrtiny členů poboček. V působnosti setkání je krom jiných např. změna statut pobočky, který musí být v souladu se statuty LLRA, volba předsedy, místopředsedy a tajemníka pobočky na funkční období dvou let, nebo projednávání návrhů na kandidáty do Sejmu, obecních zastupitelstev, nebo kandidáta na prezidenta Litevské republiky.²⁴

Sjezd LLRA je nejvyšším rozhodovacím orgánem strany. Delegáti sjezdu jsou svoláváni minimálně jednou za čtyři roky, nebo na mimořádný sjezd rozhodnutím ústřední rady LLRA. Sjezd volí předsedu strany, ustanovuje ústřední radu, schvaluje program strany, schvaluje kandidáty do Sejmu a kandidáta na prezidenta Litevské republiky. Nejvyšším výkonným orgánem strany je *Ústřední rada* LLRA. Skládá se z předsedy strany, 1. místopředsedy, dvou místopředsedů, tajemníka a z šestnácti volených členů sjezdu.²⁵

Předsedou strany je od roku 2009, tedy od konání 3. sjezdu *Valdemar Tomaševski*, šestačtyřicetiletý poslanec Evropského parlamentu a bývalý poslanec Sejmu v letech 2000-2004, 2004-2008 a 2008-2009. 1. místopředsedkyní je *Maria Reksć*, pětapadesátiletá guvernérka regionu Vilnius. Místopředsedy jsou *Zbigniew Jedziński* a *Leonard Talmond*, sedmapadesátiletý poslanec Sejmu.²⁶

²³ Statuta strany LLRA dostupná:

http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=58&Itemid=56&lang=pl

²⁴ Tamtéž

²⁵ Tamtéž

²⁶ Struktura strany dostupná:

http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=59&Itemid=58&lang=pl

3.3.3 Program strany LLRA

Ve svém programu strana zdůrazňuje svou pozici středové strany tím, že vyzdvihuje priority levicového zaměření, jako např. sociální politiku či zlepšení zdravotní péče a zároveň se soustředí na popis svých pravicových cílů, kterými jsou např. důraz na křesťanskou víru a etnické tradice, restituce půdy a jiného majetku, ochranu soukromého vlastnictví. Tyto cíle směřuje především na oblast Vilnius, kde žije převážná většina Poláků, ale též na jiné národnosti zde žijící. Program akcentuje tři hlavní cíle. Reformu Litevské republiky podle modelu západních demokracií, sociální a hospodářské oživení regionu Vilnius a vytvoření rovných podmínek pro občany všech národností, aby mohli vykonávat svá politická, ekonomická a sociální práva. Program z roku 2008 navazuje na předchozí programová prohlášení, která reflektovala požadavky ruské i běloruské menšiny.²⁷

Program strany zmiňuje prospěšnost spolupráce Litvy a EU, čerpání ze strukturálních fondů, které mají za cíl snižovat sociálně ekonomické rozdíly mezi jednotlivými oblastmi regionu Vilnius a zvyšovat konkurenceschopnost tohoto regionu v rámci společného trhu EU. Strana ve svém programu plánuje zřídit místní profesní organizace, které budou mít za cíl zefektivnit čerpání prostředků z EU, připravováním dokumentů a jiných podkladů pro podávání žádostí tak, aby byl zajištěn rovnoměrný vývoj venkovských oblastí v regionu. V oblasti samosprávy má strana záměr trvat na důsledné realizaci cílů, ke kterým se Litva zavázala ratifikací Evropské charty místní samosprávy. Navrhuje zavést větší finanční samostatnost územních samosprávných celků. V oblasti vzdělání se program strany zmiňuje o potřebě uchránit polské školy před jejich možným finančním úpadkem, způsobeným přijatým systémem financování školství předchozí vládou. Navrhují povinné zkoušky z mateřských jazyků polštiny, ruštiny a běloruštiny.²⁸

Zatímco se program strany zabývá opatřeními pro ochranu životního prostředí, rozvoje zemědělství, zdravotnictví a sociální péče, jiné oblasti, jako např. vnější vztahy jsou v programu opomíjeny.

²⁷ Volební program strany LLRA dostupný:

http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=57&Itemid=57&lang=pl

²⁸ Tamtéž

3.3.4 Volební podpora a zastoupení

Voličská podpora straně má od roku 1996, kdy získala 3,13% hlasů a jeden mandát v Sejmu rostoucí tendenci. Výjimkou byl rok 2000, kdy strana získala necelá 2% hlasů. Ve volbách do Sejmu 2004 strana obdržela 3,79% hlasů a v posledních volbách do zákonodárského sboru získala dokonce 4,8% hlasů, což straně zajistilo poprvé tři mandátové zastoupení.²⁹

Strana dominuje především v oblastech obydlených převážně Litevci polské národnosti. Těmi jsou především oblast Vilnius se 63% Poláků a oblast Šalčininkai s 80% Poláků. V těchto jihovýchodních oblastech, kromě samotného města Vilnius, získává strana v komunálních volbách pravidelně okolo 60-70% hlasů.³⁰ V posledních komunálních volbách, konaných na konci února 2011, strana získala v koalici s Unií litevských Rusů 61 mandátů z celkového počtu 1424 možných, což odpovídá 4,28% hlasů.³¹

Ve volbách do Evropského parlamentu strana získala 8,5% což ji zajistilo jeden mandát poslance z celkového počtu dvanácti poslanců. Evropským poslancem byl zvolen současný předseda strany, Valdemar Tomaševski. Strana je v EP součástí frakce Evropská konzervativní a reformní skupiny. V EP zastává post místopředsedy delegace pro vztahy s Běloruskem a je také členem Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci.³²

²⁹ Volební výsledky do litevského Sejmu dostupné: <http://www.parties-and-elections.de/lithuania2.html>

³⁰ Volební geografie Litvy dostupná:

<http://www.electoralgeography.com/new/en/countries/1/lithuania/lithuania-legislative-election-2008.html>

³¹ Výsledky komunálních voleb v Litvě dostupné: <http://www.lithuaniatribune.com/2011/02/28/latest-results-of-2011-municipality-elections/>

³² Složení Evropského parlamentu dostupné:

<http://www.europarl.europa.eu/members/public/geoSearch/search.do?country=LT&language=CS>

3.4 UDMR - Maďarský demokratický svaz v Rumunsku

Maďarský demokratický svaz v Rumunsku (UDMR) je liberálně-konzervativní regionálně-etnická „strana“, která reprezentuje zájmy maďarské menšiny v Rumunsku. Oficiálně je organizována jako svaz, nikoli jako politická strana. Má celkem stabilní etnické voličstvo s podporou kolem 6-7%, což UDMR poskytuje relativně jisté zastoupení v zákonodárných sborech (Fiala, 2002: 326). Maďarská menšina reprezentuje 6,6% všech obyvatel Rumunska, což v konkrétních číslech představuje 1.431.800 občanů. Téměř celá maďarská menšina obývá transylvánskou oblast. Z této menšiny se podle oficiálních údajů o sčítání lidu z roku 2002 hlásí 41% k římskokatolické církvi, 46,6% k maďarské reformované církvi a 4.5% k unitářské církvi, což ukazuje, že drtivá většina rumunských Maďarů se hlásí k západnímu křesťanství.³³

Ideologická orientace a zařazení UDMR v rumunské stranické soustavě je sporné. Jedním z důvodů je jeho zřejmá vnitřní heterogenost. Svaz zahrnuje strany a platformy různé ideologické orientace a historických tradic, které spojuje jeden silnější prvek, a to spřízněnost s maďarským etnikem.³⁴

3.4.1 *Vznik strany UDMR*

Maďarský demokratický svaz v Rumunsku byl založen na konci roku 1989, tedy v době, kdy se v zemi po pádu diktatury začal rozvíjet politický pluralismus. Zakladatelem unie byl *Géza Domokos*, spisovatel a politik, který se stal prvním předsedou UDMR, a v roce 1990 poslancem poslanecké sněmovny Rumunska. Strana byla zaregistrována 28.1.1990 a od počátku byla tvořena třemi menšími uskupeními. Svaz tvořily strany: *Maďarská maloroľnická strana v Rumunsku*, *Maďarská nezávislá strana* a *Maďarská demokratická svobodná strana Rumunska* (Fiala, 2002: 325)

Již v prosinci 1989 byl založen prozatímní výkonný výbor UDMR, jehož členy byli *Géza Domokos* jakožto předseda, čestným předsedou se stal radikální luteránský biskup *László Tőkés*, v současné době jeden ze tří poslanců Evropského parlamentu za UDMR, a tajemníkem se stal *Verestóy Attila*, senátor za UDMR od roku 1990. Prozatímní výbor měl ještě dalších jedenáct členů. Předsedou UDMR byl *Géza Domokos* až do poloviny ledna

³³ Údaje o maďarské menšině v Rumunsku dostupné: <http://www.rmdsz.ro/aboutus.php>

³⁴ Utváření rumunského multipartismu dostupné: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=130>

1993, kdy se konal třetí sjezd svazu v Brasově, na kterém byl vystřídán *Markem Bélou*, politikem a spisovatelem. Ten byl předsedou UDMR až do února 2011, kdy ho vystřídal současný předseda *Kelemen Hunor*.³⁵

3.4.2 *Organizační struktura UDMR*

Unie funguje na principu autonomie územních organizací, kterých je dvaadvacet a pokrývají celou oblast Transylvánie a hlavního města Bukurešti. Základními jednotkami jsou tzv. *místní*, nebo také *obecní organizace*, jejichž hlavou je předseda. V obci může být pouze jedna místní organizace, která si stanovuje vlastní vnitřní strukturu. Další úrovní jsou *krajské*, nebo také *regionální organizace*.³⁶

Nejvyššími zástupci svazu jsou *svazový předseda, předsedové krajských a oblastních organizací*. Nejvyšším rozhodovacím orgánem je sjezd, který je svoláván minimálně jednou za dva roky svazovým předsedou. Na tomto sjezdu probíhají volby vedení sjezdu, ovšem ve čtyřletém intervalu. Sjezd může být svolán kdykoli z rozhodnutí *Svazové rady zástupců*. Tato rada je spolu se *Stálou svazovou radou* nejvyššími orgány svazu.³⁷

Součástmi svazu jsou zároveň tzv. *platformy*, např. *Ženy pro ženy, Rovnost bez hranic, Transylvánská maďarská iniciativa, Křesťanská demokratická platforma, Sociálně demokratická platforma, Liberální klub* a další. Tyto platformy reprezentují různé politické ideologie. Zároveň strana spolupracuje s nejrůznějšími společenskými, vědeckými, uměleckými a profesními asociacemi.

Svazovým předsedou byl na posledním sjezdu v únoru 2011 zvolen ze tří kandidátů *Kelemen Hunor*, třiačtyřicetiletý poslanec.³⁸ 1. místopředsedou je *László Borbély*, sedmapadesátiletý poslanec a ekonom. Na rozdíl od předsedy je maďarské národnosti.³⁹

3.4.3 *Program UDMR*

UDMR vystupuje jako reprezentant zájmů maďarské menšiny. Podporuje snahy o přežití svébytné maďarské kultury a požaduje regionální autonomii pro oblasti obývané rumunskými Maďary. Prosazovala vznik státní maďarské univerzity, zlepšení statutu

³⁵ Chronologie vzniku strany dostupná: <http://www.rmdsz.ro/kronologia.php>

³⁶ Stanovy strany UDMR dostupné: <http://www.rmdsz.ro/alapszabalyzat.php>

³⁷ Tamtéž

³⁸ <http://www.balkaninsight.com/en/article/hungarian-party-in-romania-to-elect-new-leader>

³⁹ <http://www.borbelylaszlo.ro/>

maďarské menšiny a postavení maďarštiny. Od počátku byl svaz pro integraci Rumunska do euroatlantických struktur, k čemuž došlo v roce 2004 (Fiala, 2002: 326)

Program UDMR požaduje zavedení takového právního řádu, který zajistí rovnost mezi národnostními menšinami a zákaz diskriminace. Dále hovoří o rozvoji sociálních podmínek, které by umožnily každému občanu svobodně vyjadřovat a chránit svou etnickou identitu. Žádá zakotvení autonomie místní veřejné správy založené na principu samosprávy a decentralizace moci. Jedním z dalších cílů UDMR je navrácení zabaveného majetku církvi a občanům, nebo finančního vyrovnání s poškozenými. Svaz požaduje přijetí zákona o národnostních menšinách Rumunska, který má zajistit svobodu používání mateřských jazyků jak ve sféře soukromé, tak ve veřejné.⁴⁰

V oblasti vzdělávání se UDMR podařilo dosáhnout dílčích úspěchů. Maďaři mají možnost vzdělání v mateřském jazyce na všech úrovních. Maďarská univerzita sice vznikla pouze soukromá, ale je financována ze státního rozpočtu. Bývalá maďarská univerzita v Kluži je multikulturní univerzitou, nabízející výuku v maďarštině, rumunštině a němčině. Ve všech oblastech, ve kterých tvoří maďarská menšina více než pětinu obyvatelstva, má právo komunikovat s úřady ve svém rodném jazyce.⁴¹

Někteří z etnických Maďarů nejsou spokojeni s výsledky, kterých svaz dosáhnul za posledních patnáct let, kdy byl součástí nebo politicky velmi blízko vládních garnitur, ať už pravých, či levých. Požadují získání autonomních oblastí pro Maďary v Transylvánii, více možností vzdělávání v maďarském jazyce a navrácení majetku maďarské protestantské církvi.⁴²

⁴⁰ Cíle programu UDMR: <http://www.rmdsz.ro/aboutus.php>

⁴¹ <http://www.balkaninsight.com/en/article/hungarian-party-in-romania-to-elect-new-leader>

⁴² Tamtéž

3.4.4 Volební podpora a zastoupení

Jak již bylo řečeno na začátku kapitoly, podpora svazu ze strany voličů se za posledních šest voleb do Poslanecké sněmovny příliš nezměnila. Nutno podotknout, že od roku 1990 má svaz nejméně poslanců, tedy 22, ale podpora voličů se mezi volbami 2004 a 2008 nezměnila a dosahuje 6,2% z celkového počtu hlasů. Ústava zajišťuje, že pokud by svaz nedosáhl na 5% volební práh, musel by se jako zástupce etnické menšiny spokojit pouze s jedním poslancem. Tříštění voličské podpory mezi více subjektů by tedy nebylo v zájmu maďarské menšiny.⁴³

V Rumunsku je ústavou z roku 1991 zaveden tzv. symetrický bikameralismus, tedy Poslanecká sněmovna a Senát mají rovné postavení (Rosůlek, 2008: 208). Volby do obou komor se konají ve stejnou dobu, čili i volební výsledky jsou procentuelně téměř stejné. UDMR získalo v posledních volbách 9 křesel v Senátu, což je za posledních 15 let taktéž nejméně. Pokles preferencí svazu klesnul o necelé procento, následkem čehož má od roku 2000 svaz o tři senátory méně.⁴⁴

UDMR byl od svého vzniku do roku 1996 opoziční stranou. Od voleb v roce 1996, kdy svaz získal 6,6% hlasů, stal se koaličním partnerem *Demokratické konvence Rumunska a Sociálně demokratického svazu*. Toto heterogenní vládní uskupení předznamenávalo, že udržení stabilní vlády, v níž poprvé usedli zástupci maďarské menšiny, bude krajně obtížným úkolem pro *Victora Ciorbeu*, jenž se stal předsedou vlády. Nicméně fakt, že UDMR získal dva ministerské posty, byl vnímán jako historický krok ke zlepšení vztahů mezi Maďary a Rumuny. UDMR se dostal do vlády ještě po volbách v roce 2004 v koalici s *Národně liberální stranou, Demokratickou stranou a Konzervativní stranou*. Od roku 2008 je svaz v opozici (Rosůlek, 2008: 211-212). Největší podporu má svaz v župách *Harghita, Covasna, Mures, Satu Mare, Salaj a Bihor*. V těchto župách UDMR vítězí díky vysoké koncentraci rumunských Maďarů.⁴⁵ V roce 2009 se svaz zúčastnil voleb do Evropského parlamentu, při kterých získal 9,1% hlasů, což se dá považovat za velký úspěch. Svaz v parlamentu zastupují 3 poslanci, kteří jsou součástí největší frakce Evropské lidové strany (Křesťanských demokratů).

⁴³ Informace o menšinách v Rumunsku a ústavním právu na zastoupení dostupné:

<http://krajane.czu.cz/geografie-nab/doku.php?id=minority-rom>

⁴⁴ Volební výsledky Rumunského parlamentu dostupné: <http://www.parties-and-elections.de/romania.html>

⁴⁵ <http://www.electoralgeography.com/new/en/countries/r/romania/romania-legislative-election-2008.html>

3.5 DPS – Hnutí za práva a svobody

DPS je centristická, liberální, regionálně-etnická politická strana zformovaná předně za účelem ochrany práv a svobod menšin v Bulharsku, především menšiny turecké, která je v Bulharsku nejsilnější a čítá 9,1%, což v osmi miliónové zemi představuje asi 750 tisíc etnických Turků. Druhou významnou etnickou menšinou jsou Romové, kteří představují asi 4% celkové populace Bulharska.⁴⁶ Strana je členem Liberální internacionály a frakce Aliance liberálů a demokratů pro Evropu. Strana si v devadesátých letech, díky etnicky definovatelnému voličstvu udržovala stabilní podporu pohybující se v rozmezí 5-7%, za což jí byl přisuzován marginální politický význam. Za poslední dvoje volby do zákonodárního sboru se ovšem podpora strany více než zdvojnásobila. Ačkoliv se dnes hnutí profiluje jako strana všech Bulharů, 90% členské základny strany je turecké národnosti. (Fiala, 2002: 92)

3.5.1 Vznik strany DPS

Svůj původ má strana v *Národním hnutí tureckého osvobození*, které bylo založené jako podzemní organizace v roce 1984 Ahmedem Doganem. Na popud represí, které komunistický režim vyvíjel nejen proti etnickým menšinám, které byly provázeny nucenou „bulharizací“ turecké menšiny, se v té době začaly objevovat opoziční tendence. DPS bylo založeno 4.1.1990 ve Varně. Ve dnech 26. – 27.3.1990 proběhl v Sofii ustavující národní sjezd, na kterém byl *Ahmed Dogan* zvolen sedmičlennou Ústřední radou předsedou strany. Na post generálního tajemníka strany byl zvolen *Osman Oktay*, politik, který později založil křídlo „*Movement of the democratic wing*“ v rámci DPS.

V říjnu roku 1991 byl k tehdy nově vytvořenému bulharskému ústavnímu soudu podán návrh na prohlášení strany DPS za protiústavní. Návrh byl podán třiadevadesáti poslanci za Bulharskou socialistickou stranu (bývalou komunistickou stranu). Důvodem byl článek nově přijaté Ústavy, který považoval za protiústavní všechny strany vytvořené na etnickém, rasovém, či náboženském základě. DPS se ovšem profilovala jako strana zastupující bulharské občany, kteří se považují za etnické Turky. V dubnu 1992 soud rozhodl o zamítnutí návrhu a potvrdil ústavnost DPS (Ganev, 2004: 66).

⁴⁶ Demografické složení obyvatel Bulharska dostupné: <http://www.nsi.bg/Census/Ethnos.htm>

3.5.2 *Organizační struktura DPS*

Organizační struktura zahrnuje následující úrovně: *předsedu, ústřední radu, místní organizace, městské/komunální organizace a regionální organizace*. Místní organizace jsou základními jednotkami a tvoří je minimálně deset členů. Městská organizace zahrnuje všechny místní organizace v obci a její sídlo musí být ve správním centru obce. *Regionální organizace* zahrnuje všechny městské organizace v regionu. Regionální organizací je též *Mládežnické hnutí za práva a svobody*.⁴⁷

Nejvyšším orgánem je *celonárodní sjezd* strany, který se koná minimálně jednou za tři roky, nebo z rozhodnutí *Ústřední rady*, nebo předsedy. Sjezd přijímá a mění statuta a programové dokumenty, volí předsedu, členy Ústředního rady a členy Ústředního kontrolního orgánu. Rozhodnutí jsou přijímána prostou většinou a účast musí být minimálně dvoutřetinová. Mezi sjezdy je nejvyšším rozhodujícím orgánem Ústřední rada, která se schází minimálně jednou za tři měsíce. Skládá se z předsedy strany, předsedů regionálních rad, poslanců za DPS, delegátů a dalších. V působnosti rady je aktualizace programových dokumentů, přijímání rozpočtu rady, volba předsedů regionálních rad a další pravomoci. Předseda strany zastupuje stranu navenek, schvaluje kandidáty na poslance a starosty obcí, je předsedou ústřední rady, a je odpovědný ústřední radě a celonárodnímu sjezdu.⁴⁸

Předsedou strany je již 21 let její zakladatel *Ahmed Dogan*, sedmapadesátiletý poslanec, předseda parlamentního klubu Hnutí za práva a svobody. 1. místopředsedou strany je *Ljutvi Mestan*, jednapadesátiletý poslanec, povoláním učitel a místopředseda klubu DPS. Místopředsedou je *Aliosman Imamov*, osmapadesátiletý poslanec, povoláním též učitel a člen rozpočtového a finančního výboru parlamentu a *Kamen Kostadinov*, jednačtyřicetiletý poslanec, povoláním právník a člen výboru pro vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek.⁴⁹

3.5.3 *Program DPS*

Od počátku se program strany výslovně orientoval na požadavky etnických Turků, tedy především práva užívat tureckých jmen a tureckého jazyka, jakož i možnost svobodně praktikovat islám. V pozdějších programových prohlášeních již etnicko-turecký podtext není

⁴⁷ Stanovy strany dostupné: <http://www.dps.bg/about/regulations.aspx>

⁴⁸ Tamtéž

⁴⁹ Vedení strany dostupné: <http://www.dps.bg/people/central-operating-bureau.aspx>

tak explicitně vyjadřován, strana se orientuje na celou bulharskou společnost, podtrhuje požadavky na liberální hodnoty a dodržování ústavou deklarovaných lidských práv, včetně práv a svobod všech národnostních, jazykových a náboženských minorit (Fiala, 2002: 93). Toto může být dáváno do souvislosti se zmiňovaným návrhem na prohlášení strany za protiústavní, ke kterému došlo na počátku 90. let.

V oblasti zahraničních vztahů je strana proevropská, souhlasí se začleněním země do euroatlantických struktur, které mají zajistit národní bezpečnost. Prohlašuje potřebu utužovat dobré vztahy s okolními státy, především s Makedonií a zaručovat dodržování ústavních práv občanům žijícím v okolních státech, především v Turecku. Z politiky strany lze taktéž snadno odvodit, že na začlenění Turecka do EU má pozitivní názor. Nesouhlasí se snahami o centralizaci moci a požaduje decentralizaci místní správy v souladu s evropskými principy subsidiarity. Klade důraz na etapovitý a systematický hospodářský rozvoj, provázený podporou podnikání a snižováním rozdílů mezi centrem a periferií.⁵⁰

Po roce 2005, kdy vznikla ultra-pravicová, nacionální a xenofobní strana *Ataka* (Attack), to byla paradoxně právě tato strana, která tvrdí, že DPS je protiústavní, jelikož se skládá převážně z etnických Turků. V programovém prohlášení z roku 2009 se DPS výslovně ohradila proti rostoucím tendencím ve společnosti nahrazovat liberální proud politikou etnické a náboženské nesnášenlivosti, která je neslučitelná s hodnotovými žebříčky Evropské unie a NATO. Strana kategoricky odmítá jakékoli druhy národního šovinismu, islámského či jiného náboženského fanatismu.⁵¹

3.5.4 Volební podpora a zastoupení

V prvních svobodných volbách v Bulharsku v roce 1990 získala strana 6% hlasů, což ji zajistilo 23 mandátů v tehdy ještě čtyř-set členném jednokomorovém parlamentu. V roce 1991 se konaly volby další, ve kterých strana obdržela 7,6% hlasů a 24 křesel v parlamentu, který měl po změně už jen 240 poslanců. Mírný pokles podpory zaznamenala strana v následujících volbách 1994, ale od této doby její podpora u voličů pouze narůstá.⁵² Jak již bylo řečeno za začátku kapitoly, dnes je podpora strany více než dvojnásobná, než bývala

⁵⁰ Programové prohlášení z roku 2009 dostupné na: <http://www.dps.bg/about/porgram-declaration.aspx>

⁵¹ Tamtéž

⁵² Volební výsledky v Bulharsku dostupné: <http://www.parties-and-elections.de/bulgaria.html>

v devadesátých letech, což lze jednoznačně přisuzovat nárůstu podpory xenofobním formacím jako je *Ataka*. Bulharská společnost se štěpí po linii nacionalismu.

V současnosti je DPS nevládní stranou, která po volbách 2009 disponuje v parlamentu 38 mandáty, čímž si od voleb v roce 2005 polepšila o 4 křesla. Strana má velmi vysokou podporu voličstva ze zahraničí, což dokládají statistiky, které ukazují, že více než 63% všech hlasů ze zahraničí směřovalo straně DPS. Vítězná straně *Občané pro rozvoj Bulharska v Evropě* (GERB) patřilo v tomto srovnání místo druhé, s 20% hlasy ze zahraničí. DPS má standardně podporu ve volebních obvodech s vysokou koncentrací etnických Turků (na severovýchodě a jihovýchodě země), kterými jsou *Kurdzhali*, *Razgrad*, *Turgoviště*, *Silistra*, *Šumen* a *Smolyan*.⁵³

V roce 2002 se DPS stalo řádným členem Liberální internacionály, ve které je jedním z místopředsedů *Dzevdet Chakarov*, jednapadesátiletý poslanec a místopředseda výboru pro evropské záležitosti a kontroly finančních prostředků EU.⁵⁴

Strana má po volbách 2009 též tři členné zastoupení v Evropském parlamentu. Získala 14,1% hlasů, což ji zajistilo třetí pozici v rámci bulharských stran.

⁵³ Volební geografie Bulharska dostupná:

<http://www.electoralgeography.com/new/en/countries/b/bulgaria/bulgaria-legislative-election-2009.html>

⁵⁴ Informace o Liberální internacionále dostupné:

http://www.liberal-international.org/editorialIndex.asp?ia_id=523

3.6 LSV – Liga sociálních demokratů Vojvodiny

Liga sociálních demokratů Vojvodiny (LSV) je regionální sociálně demokratickou stranou v Srbsku. Strana se profiluje jako obhájce autonomie Vojvodiny, které bylo dosaženo na konci listopadu 2009, kdy srbský parlament přesvědčivě schválil nový statut autonomie Vojvodiny i přes odpor radikální nacionální opozice, především *Srbské radikální strany*. Vojvodina se tak stala evropským autonomním regionem, prvním v Srbsku.⁵⁵ Vojvodina má jednokomorový parlament (skupštinu) o 120 členech. Polovina je volena v přímých jednokolových volbách poměrným způsobem s jedním volebním obvodem a druhá polovina je volena většinovým dvoukolovým systémem, kdy je Vojvodina rozdělena do 60 jednomandátových obvodů.⁵⁶ Elektorát LSV je etnicky promíchaný, což dokládá, že etnická identifikace je pro voliče LSV méně důležitá, spíše zdůrazňují svou identifikaci k regionu Vojvodina (Bochsler, 2010: 12).

3.6.1 Vznik LSV

LSV byla založena v Novom Sadu 14. července 1990. Zakládajícímu shromáždění předsedal *Nenad Čanak, Aleksandar Kravić a Nenad Đuretić*. *Nenad Čanak* zde byl zvolen předsedou a na tomto postu ho dosud nikdo nevystřídal. Po založení LSV byla strana terčem negativní kampaně. Z důvodu této „démonizace“ strana zpočátku nezískávala příliš sympatizantů. Jeden z prvních sloganů strany zněl „*Antinacionalismus, Antitotalismus, Autonomie*“.

1. srpna 1990 byla ve městě Novi Sad založena „novosadská“ Rada LSV. 9. listopadu je představen otevřený dopis adresovaný Federálnímu shromáždění Jugoslávie, ve kterém LSV poprvé žádá změnu Ústavy a definování Vojvodiny jako autonomního regionu. V prvních pluralitních volbách byla LSV součástí uskupení Reformní koalice pro Vojvodinu, ovšem bez vlastního kandidáta. V lednu 1991 byl stranou sestaven tzv. „Návrh programu a organizační principy LSV“ jako základní stavební kámen organizace a fungování strany. Návrh má 12 bodů a mobilizuje občany nejen Vojvodiny, kteří jsou

⁵⁵ Autonomie pro Vojvodinu dostupné: http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/664591

⁵⁶ Pravidla pro volby do Vojvodinské skupštiny dostupné: <http://assembly-of-vojvodina.co.tv/>

nespokojení s ekonomickými, sociálními a ostatními změnami ve Vojvodině nastalými po převratu 1988, které se snaží výrazně snížit její autonomii.⁵⁷

Na podzim roku 1991 se strana důrazně ohrazuje proti násilné mobilizaci obyvatelstva a zúčastňuje se protiválečných demonstrací. Vedení strany a především její předseda je terčem represí ze strany jugoslávské státní moci a následně násilně nasazen do bojů.

3.6.2 *Organizační struktura LSV*

Organizační struktura LSV se skládá z *regionálních výborů, obecních, městských a místních organizací*. Regionálních výborů je ve Vojvodině osm a další jsou na území Srbska. *Regionální koordinační výbory* jsou subjekty, které poskytují přímou komunikaci mezi jednotlivými zmíněnými nižšími stupni struktury. *Regionální rada* se skládá z předsedů městských a obecních organizací daného regionu. Vojvodina je rozdělena na tři oblasti, *Bačka, Banat a Srem*.

Nejvyšším orgánem LSV je sjezd strany, který se koná každé čtyři roky a je na něm volen předseda LSV. Předseda provádí politiky LSV, reprezentuje stranu, svolává řádné a mimořádné sjezdy a mimo jiné též navrhuje kandidáty na poslance. Výkonným orgánem strany je zasedání *Výkonné rady* LSV. Fungování strany mezi jednotlivými zasedáními Výkonné rady zajišťuje tzv. *Předsednictvo* LSV, které má 21 členů a předsedá mu lídr LSV, tedy předseda. Dále zde zasedá 1. místopředseda, tři místopředsedové, generální tajemník, předsedové *Statutární komise* a *Dozorčí rady* a taktéž předsedové přidružených organizací, např. *Mládežnické LSV* a *Fórum žen LSV*. V působnosti předsednictva je např. přijímat postoje k aktuálním politickým a jiným záležitostem, projednávání změny statut, programu a jednacího řádu, analýza voleb a volební strategie LSV. Nejvyšší politickou autoritou LSV mezi sjezdy strany je tzv. *Hlavní rada*, která je složena ze členů volených na sjezdu, členů delegovaných z regionálních výborů, poslanců a zástupců zmíněných přidružených organizací.⁵⁸

Předsedou strany je od jejího vzniku *Nenad Čanak*, dvaapadesátiletý zakladatel strany a poslanec za stranu v Srbské skupštině. 1. místopředsedou strany a zároveň generálním

⁵⁷ Almanach LSV 1990-2010 dostupný: http://www.lsv.org.rs/files/LSV_monografija_sajt.pdf

⁵⁸ Statuta strany LSV dostupná: <http://www.lsv.org.rs/files/upload/218.pdf>

tajemníkem je *Bojan Kostreš*, sedmatřicetiletý ekonom, poslanec strany a člen výboru pro ústavní záležitosti v Srbské skupštině. Zároveň *Kostreš* zastává post předsedy *Výkonné rady* a je též členem *Hlavní rady*. Jak *Předsednictvo*, tak *Výkonná rada* strany má 3 místopředsedy.⁵⁹

3.6.3 Program LSV

Liga sociálních demokratů Vojvodiny se ve svém programu pasuje do role jediného autentického a legitimního aktéra, který zastupuje zájmy všech občanů Vojvodiny, bez ohledu na národní, náboženskou, rasovou a regionální příslušnost. Vyzdvihuje historickou, etnickou a hospodářskou autonomii Vojvodiny.

Spolu s dvěma neetickými stranami, požadovala LSV v roce 1997 širokou autonomii pro region Vojvodina a v roce 1999 vydala prohlášení, ve kterém požadovala federalizaci Srbska. Na rozdíl od celostátních stran, regionalisté Vojvodiny odmítli novou ústavu z roku 2006, podle které byla krokem zpět v jejich snahách o regionální autonomii. Strana má programem blízko k Demokratické straně Srbska a straně G17+. LSV nesouhlasí s autoritářstvím, je tolerantní v etnických otázkách, podporuje přátelské vztahy se sousedními státy a je silně proevropská (Bochsler, 2010: 12).

LSV si uvědomuje, že její region sousedí se dvěma členskými státy EU a upozorňuje, že je potřeba rychlejší adaptace na tyto podmínky, které do regionu přinesou mnoho změn. V tomto smyslu požadují takové změny v Srbské ústavě, aby mohla Vojvodina využít potenciálu EU, která má podle strany dobré způsoby k vyjádření charakteristik a potřeb regionů. V programu koalice *Společně pro Vojvodinu* strana akcentuje výhody, které členským státům přineslo přistoupení k unii a taktéž zde má relativně konkrétně zpracovány problémy, které tíží region v nejrůznějších oblastech spolu s navrženými řešeními. Zabývá se zdravotnictvím, zemědělstvím, vzděláváním, vědou, životním prostředím a dalšími oblastmi, přičemž k problematice se v programu vyjadřuje vždy kompetentní představitel strany pro danou oblast. V programu se dostávají ke slovu též přidružené organizace, *Fórum žen LSV* a *Mládežnická LSV*.⁶⁰

⁵⁹ Organizační struktura strany dostupná: <http://www.lsv.org.rs/index.php?p=192>

⁶⁰ Program strany LSV a koalice Společně pro Vojvodinu dostupné: <http://www.lsv.org.rs/files/upload/52.pdf>

3.6.4 Volební podpora a zastoupení

V prvních volbách, kterých se strana zúčastnila, tedy ve volbách do 250 členné Srbské skupštiny v roce 1997, získala 2,7% hlasů, což jí zajistilo 4 mandáty. Ve všech následujících volbách (2000, 2003, 2007 a 2008) už LSV kandidovala pouze v koalici. V roce 2000 se připojila k opozičnímu uskupení *Demokratická opozice Srbska*, které vyhrálo v parlamentních volbách a zároveň v prezidentských volbách zvítězil kandidát toho uskupení *Vojislav Koštunica*. V parlamentních volbách 2003 byla strana součástí koalice „Společně pro toleranci“, ale nezískala jediné křeslo. V předposledních volbách 2007 LSV kandidovala v koalici, která získala 15 mandátů a zahrnovala strany *Liberálně demokratická strana*, *Občanská aliance Srbska*, *Sociálně demokratický svaz* a *Demokraticko-křesťanská strana Srbska* (Cabada, 2008: 317).

Do posledních voleb 2008, šla LSV v koalici (Pro evropské Srbsko) čtyř stran v čele s *Demokratickou stranou*. Koalice získala 38,4% hlasů a LSV obsadila 5 křesel a stala se členem skupiny *Pro evropské Srbsko*, ještě spolu se stranami *G17+*, *Sociálně demokratickou stranou Srbska* a *Hnutím za srbskou obnovu*.⁶¹

LSV se účastní též voleb do Vojvodinské skupštiny. Zde má strana dostatečnou voličskou podporu, tudíž nekandiduje v koalici, ale sama za sebe. V předposledních volbách v roce 2004 strana získala 9,8% hlasů, což jí zajistilo 7 křesel ve skupštině, která má celkem 120 členů. V posledních volbách v roce 2008 straně klesla voličská podpora na 8,5% hlasů a tudíž přišla o jeden mandát. Zároveň ovšem výrazně vzrostla podpora dvěma hlavním stranám Srbska (*Demokratická strana* a *G17+*), které se stejně jako LSV vyhraňují proti pravicovému nacionalismu, jenž je reprezentován Srbskou radikální stranou. Voličská podpora této strany se dlouhodobě pohybuje okolo 30%, což je velmi významné číslo.⁶²

⁶¹ Výsledky voleb do Srbského parlamentu dostupné na: <http://www.parties-and-elections.de/serbia.html>

⁶² Výsledky voleb do Vojvodinského parlamentu dostupné: <http://www.parties-and-elections.de/vojvodina.html>

3.7 IDS - Istrijské demokratické shromáždění

Istrijské demokratické shromáždění je chorvatskou regionální, sociálně liberální stranou, která má silnou, ovšem regionálně koncentrovanou voličskou základnu. To straně v devadesátých letech umožňovalo představovat relevantní formaci i na celostátní rovině. Dlouho představovala koaličního partnera opozičním uskupením, která se formovala proti *Chorvatskému demokratickému společenství*, straně prvního chorvatského prezidenta *Franjo Tudjmana*. Strana je od roku 2006 členem *Evropských liberálních demokratů*. IDS se v programových prohlášeních zavazuje ke snaze posilovat demokracii v Chorvatsku, zavedení autonomie pro istrijský region. Logo strany představují tři kozy v kruhu na zeleném podkladě, což má znázorňovat rozdělení Istrie na části *chorvatskou, italskou a slovinskou*. Cílem IDS je mimo jiné tyto tři části sjednotit v jeden přeshraniční region Istrie.

3.7.1 Vznik IDS

Istrijské demokratické shromáždění bylo založeno 14.2.1990 v Pule na Istrii. Zde má též strana od počátku své sídlo. Pobočky strany jsou po celém poloostrově. Podobně jako *Dalmátská akce*, což je relativně malá regionální strana, také IDS od počátku prezentuje Istrii jako region, který byl nejen nejvíce rozvinutým regionem už v dobách bývalé Jugoslávie, ale taktéž má odlišnou historii, kulturu a identitu, odlišující ji od zbytku Chorvatska. Čelní představitelé IDS vždy tvrdili, že istrijská identita byla vždy symbiotická a spojovala slovanské, románské a germánské kultury a historicky těžila z široké míry autonomie (Bugajski, 1995: 64-65).

Strana byla založena ještě před prvními demokratickými volbami, ale těch se nezúčastnila, z důvodu povolení účastnit se voleb komunistické straně. IDS založil *Ivan Pauletta*, pětasedmdesátiletý novinář a politik, první předseda strany v letech 1990-1991. Později se stal poslancem chorvatského parlamentu. Na postu předsedy ho vystřídal Ivan Jakovčić, který tuto funkci vykonává do současnosti.⁶³

Z počátku se IDS vypořádávala se snahou centrálních autorit v Záhřebu o diskreditaci strany. Byla obviňována z toho, že její členové jsou separatisté ve službách italských iredentistů a srbštití agenti. IDS tvrdila, že ve straně není žádný radikální ani separatistický

⁶³ Informace o vedení strany dostupné: <http://www.ids-ddi.com/ids-ddi/organizacija/predsjednistvo/>

proud, přesto že obsahovala široké spektrum nejrozličnějších politických názorů, včetně těch, které možnost secese nevylučovaly. IDS v té době zůstávala zneklidněna tím, co bylo považováno za přehnaný nacionalismus a etnocentrismus tehdejšího chorvatského režimu. Strana měla pocit, že by toto režimní nadšení pro nacionalismus mohlo sloužit k podkopání křehkého multietnického charakteru istrijského regionu a proto se snažila distancovat od rozhodování v Záhřebu a tím se vyhnout vtažení do prudkých debat o chorvatsko-srbských vztazích (Bugajski, 1995: 65).

3.7.2 Organizační struktura IDS

Základní organizační jednotkou jsou tzv. „*pobočky*“. Zajišťují propojení mezi městy a orgány IDS. Dělí se na „*okrskové pobočky*“ a „*městské pobočky*“. Orgány pobočky jsou předseda, předsednictvo a sněm. Sněm se skládá ze všech členů poboček a přidružených organizací a koná se minimálně jednou ročně a následně po konání místních voleb, kvůli analýze výsledků. Předsednictvo se skládá z předsedy pobočky, místopředsedy, tajemníka a dvou až deseti členů. V jeho působnosti je řídit pobočku, realizovat rozhodnutí a provádět politiky IDS v oblasti. Dále volí a odvolává místopředsedy a tajemníka a sestavuje kandidáty do komunálních voleb.⁶⁴

Vrcholnými orgány IDS jsou *sjezd* a *Rada*, *Garanční rada* a *Předsednictvo*. Sjezd je vrcholným orgánem, svoláván je minimálně jednou za dva roky a po volbách do Chorvatského parlamentu. Sjezd je složen z členů Rady, Garanční rady a delegátů volených na zasedáních poboček. V působnosti sjezdu je vydávání programových prohlášení, stanovování základních principů a politik IDS, volba předsedy, místopředsedů a jejich odvolávání. Nejvyšším orgánem mezi sjezdy je Rada IDS, která se skládá z členů předsednictva strany, předsedů poboček a předsedů přidružených organizací. Schází se minimálně jednou za tři měsíce po svolání předsedou, který zasedání řídí. Rada schvaluje kandidáty pro parlamentní volby, schvaluje zákony a rozhodnutí, schvaluje a odvolává členy IDS, kromě členů předsednictva, rozhoduje o vstupu strany do koalic na krajské i státní úrovni a schvaluje rozpočet strany a závěrečný účet. Výkonným orgánem strany je předsednictvo, které se skládá z předsedy, hlavního tajemníka, pěti místopředsedů a devíti řadových členů. V působnosti předsednictva je provádět rozhodnutí sjezdu a rady,

⁶⁴ Organizační struktura a statuta IDS dostupná na: http://www.ids-ddi.com/ids/3/0/168/Files/Statut_IDS_a.pdf

navrhovat kandidáty do parlamentních voleb a schvalovat kandidáty pro krajské volby, jmenovat a odvolat tajemníka a informovat veřejnost o činnosti IDS.⁶⁵

Předsedou IDS je již dvacet let *Ivan Jakovčić*, čtyřiapadesátiletý bývalý poslanec chorvatského parlamentu. V letech 2000-2001 zastával funkci ministra pro evropskou integraci. Od roku 2001 do současnosti působí také jako župan istrijské župy, poté co byl již dvakrát zvolen

3.7.3 Program IDS

Centrum činnosti je teritoriálně i zájmově na Istrijském poloostrově, kde strana působí jak ve slovinské, tak italské části. Program je postaven na zdůrazňování historických specifik regionu a požadování regionální decentralizace. Ve svém programovém prohlášení se strana hned po úvodní části orientuje na chápání liberalismu a hlavně regionalismu, v rámci kterého strana poznamenává, že národní státy nemohou úspěšně řešit problémy místní a regionální samosprávy. IDS odmítá veškeré snahy o změnu hranic, které by rozdělily tento region a zároveň prosazuje zrušení národních hranic a vytvoření evropského regionu, který by mohl lépe formulovat a uplatňovat své zájmy.

Směs kulturních, sociálních, lingvistických dědictví nazývá „*Istrianismem*“ a tuto více než dvoutisíciletou identitu považuje za zdroj bohatství regionu a základ kulturního a hospodářského rozvoje Istrie. Mimo klasických témat programu se strana vyjadřuje k potřebě demilitarizace regionu, jelikož nejlepší politika je mírová politika. Požaduje zrušení vojenských komplexů a jejich využití k hospodářským účelům. Křesťanství považuje strana za důležitý atribut vzniku istrijské kulturní zvláštnosti, a tudíž se zavazuje k ochraně náboženských oslav a náboženských objektů. Istrie je trojjazyčným regionem a proto je potřeba podporovat vícejazyčné vzdělání tím, že by v oblastech dvoujazyčných (slovinsko-chorvatských) mělo dojít k podpoře vzdělání v italštině. Program se v duchu tolerance vyjadřuje též k problematice imigrace a emigrace a zaručuje imigrantům právo zachovat si své etnické a kulturní zvyky v rámci integrace do společnosti.⁶⁶

⁶⁵ Organizační struktura a statuta IDS dostupná na: http://www.ids-ddi.com/ids/3/0/168/Files/Statut_IDS_a.pdf

⁶⁶ Volební prohlášení IDS dostupné: http://www.ids-ddi.com/ids/3/0/168/Files/Programska_deklaracija.pdf

3.7.4 Volební podpora a zastoupení

Prvních voleb, kterých se strana zúčastnila, byly volby do chorvatské poslanecké sněmovny v roce 1992. Kandidovala v koalici s regionálními stranami *Dalmátská akce*, *Rijeckou demokratickou aliancí* a malým regionálním hnutím východní Slavonie, nazvaným „*Seznam pro Osijek*“. Koalice získala 55% hlasů ve třech istrijských obvodech a získala 4 mandáty. Ve volbách do Župní sněmovny, která existovala do roku 2001, získala strana tři zástupce v roce 1993 (Bugajski, 1995: 65).

V následujících, předčasně vypsaných volbách v roce 1995 IDS kandidovalo v koalici šesti stran, která se vytvořila jako opozice proti vládnoucí straně, *Chorvatskému demokratickému společenství (HDZ)*. Tato koalice získala 18,3% hlasů a 18 křesel. Před volbami 2000 byl změněn volební zákon a do dolní komory parlamentu bylo voleno 140 poslanců. IDS se voleb zúčastnila jako člen protivládní koalice, která získala 71 poslanců a sestavila tak vládu. Součástí této vlády byla též krátce i IDS, která z ní vystoupila v roce 2001. Důvodem byla nespokojenost se způsobem jakým předseda vlády Ivica Račan a jeho koaliční partneři jednají s Istrií. Podporovat vládu ovšem IDS nepřestala (Hloušek, 2008: 274).

Ve volbách 2003 strana kandidovala opět v koalici se Sociálně demokratickou stranou Chorvatska. Koalice skončila druhá po HDZ, ale IDS získala opět 4 mandáty díky regionální podpoře. V předposledních volbách 2007 kandidovala IDS poprvé sama za sebe a získala 1,5% hlasů, které jí zajistily tři poslanecké mandáty. Dva ze tří poslanců chorvatského Saboru jsou též místopředsedy předsednictva strany, třetí poslanec je řadovým členem předsednictva IDS.⁶⁷

Do zatím posledních voleb z prosince 2011 kandidovala strana v koalici čtyř stran pod vedením Sociálně demokratické strany. Přestože tato koalice volby vyhrála, strana si opět o jeden mandát pohoršila.⁶⁸

⁶⁷ Volební výsledky dostupné: <http://www.parties-and-elections.de/croatia.html>

⁶⁸ Tamtéž

3.8 DUI – Demokratický svaz pro integraci

Demokratický svaz pro integraci je makedonskou regionálně-etnickou stranou. Je nejdominantnější politickou stranou zastupující albánské etnikum a třetí nejúspěšnější stranou v Republice Makedonii (Makedonii) od prvních parlamentních voleb, kterých se strana zúčastnila v roce 2002. Strana byla založena bývalými členy para-militantní etnické albánské *Národně osvobozené armády* (UCK), která bojovala s makedonskými bezpečnostními složkami v občanské válce v roce 2001 a v roce 2002 byla rozpuštěna. Požadavky strany jsou v podstatě stejné jako byly požadavky UCK a stejně tak i úvodní stránka starších webových stránek DUI odkazovala textem první věty na UCK. Tato věta zněla: „*My, kteří jsme věděli jak vést válku, také víme jak vést mír*“⁶⁹

3.8.1 Vznik DUI

Demokratický svaz pro integraci byl založen 5.6.2002, tři měsíce před konáním voleb do Makedonského parlamentu (Sobranje) vůdcem albánských povstalců *Ali Ahmetim*. Ten získal mezi albánskými voliči v Makedonii popularitu v roce 2001, kdy stál v čele ozbrojených operací *Národně osvobozené armády* (Rosulek, 2008: 349). Po podepsání rámcových dohod z Ochridu a rozpuštění armády se aktivně zapojil do provádění dohod a byl jmenován předsedou *Koordinační rady*, která měla sjednotit albánské politické strany v Makedonii. Původní vedení *Národně osvobozené armády* bylo transformováno a zlegalizováno do podoby stranického vedení DUI.

V prvních volbách do zákonodárného sboru v roce 2002 strana získala 11,9% a 16 mandátů, což je na stranu, která se zformovala 3 měsíce před volbami, velmi dobrý výsledek. Musíme vzít v potaz též fakt, že měla konkurenci v podobě dalších dvou etnických stran zastupujících albánské etnikum (*Demokratickou stranu Albánců a Stranu demokratické prosperity*). Po tomto úspěchu, kdy strana získala 70% všech albánských hlasů, byla součástí vládní koalice spolu se Sociálně demokratickým svazem Makedonie a Liberálně demokratickou stranou.⁷⁰

⁶⁹ *European Yearbook of Minority Issues*, Vol. 2, 2002/3, European centre for minority issues: Leiden, 2004

⁷⁰ Volební výsledky v Makedonii dostupné: <http://www.parties-and-elections.de/macedonia2.html>

3.8.2 Organizační struktura DUI

Základní organizační jednotkou na místní úrovni jsou *Místní rady*, na úrovni městské jsou to *pobočky*. Další úrovní je organizace v hlavním městě *Skopji* a nejvyšší je *republiková úroveň*. Místní rada si volí předsedu, jehož mandát trvá 4 roky. Předseda svolává schůze předsednictva. Orgánem městské pobočky je schůze, jako nejvyšší orgán pobočky, který se skládá z předsedy pobočky, členů předsednictva, předsedů přidružených organizací, jako je Fórum mládeže DUI a Fórum žen DUI, a předsedů nižších organizačních jednotek. Dále *předsednictvo pobočky, předseda a Dozorčí rada*. Schůze se koná podle potřeby, nejméně však jednou za rok. Předseda svolává a řídí zasedání předsednictva, koordinuje práci nižších organizačních jednotek a další činnosti vyplývající z programu strany.⁷¹

Na republikové úrovni jsou orgány strany *Sjezd strany, předseda DUI a Generální rada*. Nejvyšším orgánem strany je sjezd, který může být řádný, jenž se koná každé čtyři roky, nebo mimořádný, jenž je svoláván předsedou nebo z rozhodnutí dvou třetin členů Generální rady. V působnosti sjezdu je schvalovat program a další dokumenty, projednává zprávu o činnosti strany mezi sjezdy. Sjezd volí předsedu strany a členy Generální rady. Mandát předsedy strany trvá 4 roky. Generální rada je nejvyšším orgánem mezi sjezdy strany. Jednání svolává předseda strany nejméně jednou za půl roku. V působnosti rady je kontrolování plnění programu a statutu strany, kontrolování plnění povinností stanovených kongresem, kontroluje seznamy kandidátů na poslance a kandidátů do jiných funkcí, projednává finanční zprávu strany a schvaluje závěrečný účet a jiné. Předsednictvo generální rady je výkonným orgánem strany a skládá se z 21 členů. Zasedá podle potřeby, ale minimálně jednou za měsíc.⁷²

Předsedou strany je od jejího založení *Ali Ahmeti*, dvaapadesátiletý poslanec makedonského parlamentu, Rada má 4 místopředsedy, z nichž jediný je členem parlamentu. Generálním tajemníkem je *Abdilaqim Ademi*, jednačtyřicetiletý současný místopředseda vlády.

⁷¹ Statuta strany dostupná: <http://www.aliahmeti.org/dokumente/statuti09.pdf>

⁷² Tamtéž

3.8.3 Program DUI

Strana usiluje o změnu postavení albánského etnika v Makedonii, snaží se prosazovat plnění Ochridské dohody, která ukončila boje v roce 2001. Dále chce zajistit reintegraci bývalých bojovníků do společnosti a obnovit regiony zasažené boji. Cílem strany je vybudování multietnické Makedonie, kde by se všichni cítili svobodní (Fiala, 2002: 263). Mezi další cíle strany při jejím vzniku patřil návrat všech uprchlíků do jejich domovů, návrat důvěry mezi etnickými skupinami, vytvoření podmínek pro studium vysokého školství v albánštině, nebo zlepšení postavení žen v pracovních procesech.⁷³

Strana ve své programové vizi prezentuje svůj integrační koncept, který je plně v souladu s myšlenkami sjednocené Evropy, rovností mezi národy a zachováním identit jednotlivým etnikům. Stejně tak program podtrhuje snahu o decentralizaci makedonské veřejné správy, která zajistí lepší demokratizaci státu a předá moc občanům. DUI je pro integraci Makedonie do struktur Evropské unie i NATO. Začlenění regionu do EU přispěje k míru, stabilitě a rozvoji všech národů žijících v oblasti, především zajistí dosažení úplné rovnosti Albánců v Makedonii, nezávislém Kosovu, Albáncům v Srbsku a Černé hoře. Začlenění do euroatlantických struktur má garantovat bezpečnost a mír v zemi i mimo ní.⁷⁴

3.8.4 Volební podpora a zastoupení

V parlamentních volbách v roce 2006 strana kandidovala v koalici se *Stranou demokratické prosperity* a získala 12,1% hlasů a 17 mandátů. Přestože skončila jako třetí nejsilnější strana, nebyla přizvána do vlády. Poté co se vítězná strana *Vnitromakedonská revoluční organizace – Demokratická strana makedonské národní jednoty (VMRO-DPMNE)* rozhodla pozvat do vlády svého přirozeného spojence, *Demokratickou stranu Albánců*, DUI protestovala a bojkotovala parlamentní zasedání a argumentovala, že má jako nejsilnější albánská strana právo na účast ve vládní koalici. K protestům DUI se přidala *Strana demokratické prosperity*, která nakonec v roce 2007 přijala účast ve vládní koalici (Rosůlek, 2008: 350).

⁷³ Prohlášení o ustanovení strany dostupné: <http://www.aliahmeti.org/dokumente/DEKLARATE.DOC>

⁷⁴ Program strany DUI dostupný: <http://www.aliahmeti.org/dokumente/programi09.pdf>

Po předposledních volbách 2008, ve kterých strana kandidovala sama za sebe, získala 12,8% a 18 křesel v parlamentu. Vítěznou stranou (*VMRO-DPMNE*) byla přizvána k sestavení vládní koalice.

V posledních volbách, které se konaly v červnu 2011, zaznamenala strana dvou a půl procentní úbytek hlasů, který představuje ztrátu tří křesel v parlamentu. Jakožto třetí nejúspěšnější straně jí byla opět nabídnuta pozice ve vládě vítěznou *VMRO-DPMNE*.

4 Komparativní část

4.1 Uplatňování genderové rovnosti v rámci stran

Zastoupení žen v daných politických stranách lze sledovat ze dvou hledisek. Tím prvním a dle mého názoru objektivnějším je reprezentace ženského pohlaví v organizační struktuře strany. Druhým hlediskem je reprezentace ženského pohlaví v zastupitelských orgánech, jichž jsou dané strany součástí. Ne všechny strany disponují tímto zastoupením a proto je toto hledisko méně relevantní, i přesto, že má potenciál vypovídat o genderové rovnosti ve straně více než organizační struktura.

4.1.1 Kritéria

Při srovnání zastoupení ženského pohlaví v jednotlivých stranách jsem rozlišoval čtyři, resp. tři hlediska. Prvním hlediskem bylo zastoupení žen ve vedení strany. Nutno dodat, že v žádné ze zmiňovaných stran není žena předsedkyní. Druhým hlediskem bylo zastoupení žen v orgánech na „místní“ a „krajské“ úrovni. Tento dílčí výsledek považuji za nejlepší ukazatel genderového zastoupení ze všech, jelikož se jednalo o značné množství osob, jsou tato čísla nejpřesnější. Tohoto ukazatele jsem nemohl využít především u *Demokratického svazu pro integraci Albánců v Makedonii*, jelikož jsem podle jmen nemohl důvěryhodně usoudit, o jaké pohlaví se jedná.

Třetím hlediskem, byl poměr zastoupení žen na kandidátních listinách jednotlivých stran. Tento ukazatel se později projevil pouze jako pomocný a to ze dvou důvodů. Prvním důvodem bylo, že se mi u většiny zkoumaných stran nepodařilo získat relevantní informace o kandidátních listinách. U stran, u kterých se mi tyto informace podařilo získat, se projevil fakt všeobecně známý a to ten, že politické strany sestavují často kandidátky způsobem, že ženy jsou zde „víceméně“ dopočtu a vyskytují se nejčastěji na nižších pozicích. Tímto se toto hledisko významně zkresluje, a proto ho považuji jen za pomocné.

Čtvrtým hlediskem byla pro mě reprezentace žen v celonárodních a nadnárodních orgánech, přesněji řečeno v zákonodárných sborech a případně Evropském parlamentu. I toto hledisko ztrácí na relevanci, jednak u stran, které mají v celonárodním parlamentu pouze minimální (1-3 osoby) nebo žádné zastoupení. Stejně tak v případě stran které ani nemohou být členy Evropského parlamentu.

4.1.2 Výsledek

Pokud bychom se orientovali pouze na první ze čtyř zmiňovaných hledisek, tedy zastoupení žen ve vedoucích (ústředních) pozicích jednotlivých stran, velmi špatně by dopadly strany *Moravané* a *Maďarský demokratický svaz v Rumunsku* (UDMR), které ve svém vedení nemají jedinou ženu. Pro UDMR je situace horší v tom, že vedení strany je podstatně širší (5+14 osob) než je tomu u relativně malé strany *Moravané* (5 osob). Naopak nejlépe, by se umístila strana *Volební akce Poláků na Litvě* (LLRA), která má ve vedení strany 6 žen, což při celkovém počtu 21 členů Rady, dělá 28% zastoupení. Následována je dvěma stranami s velmi podobným výsledkem. Více než pětinu z celkového počtu osob ve vedení zaujímají ženy v *Lize sociálních demokratů Vojvodiny* (22%) a *Istrijském demokratickém shromáždění* (21%). V zastoupení žen ve vedení strany se do podprůměru řadí zbytek stran, tedy „bulharsko-turecké“ *Hnutí za práva a svobody* (14%), „albánsko-makedonský“ *Svaz pro integraci* (9,5%) a „slovensko-maďarský“ *MOST-HÍD - Strana spolupráce* (9%)

Při porovnání zastoupení ženského pohlaví v nižších organizačních strukturách, bychom mohli očekávat podobné výstupy jako v předchozím odstavci, ale není tomu vždy tak. Nejlepšího výsledku v zastoupení žen ve funkcích předsedů na nižší než ústřední úrovni dosáhla opět LLRA se 37% zastoupením. Podobného poměru dosáhla *Liga sociálních demokratů Vojvodiny* (LSV), která ze 123 vedoucích členů místních organizací do 44 postů obsadila ženy, což představuje 35%. Na této úrovni má 18% žen strana *MOST-HÍD* a 14% strana UDMR. Z tohoto hlediska se v podprůměru ocitly strany *Istrijské demokratické shromáždění* (IDS) s necelými 9% a *Moravané* s 10%. Nejhorší výsledek byl zaznamenán u *Hnutí za práva a svobody* (DPS), které má mezi devětadvaceti předsedy místních organizací jen jedinou ženu.

O hledisku kandidátních listin jen krátce, z důvodů výše zmiňovaných. Kandidátní listiny ukazují značně rozporuplné informace. Tak např. kandidátní listina *Moravanů* do sněmovních voleb 2009 obsahovala z celkových 34 osob 13 kandidátek, zatímco listina do voleb Evropského parlamentu obsahovala jen jedinou kandidátku ženského pohlaví. Komplettní kandidátní listina strany *MOST-HÍD* obsahovala 150 jmen, z nichž 28 bylo ženských. Pokud bychom se ovšem podívali na prvních 30 kandidátů do Národní rady SR,

našli bychom mezi nimi pouze 4 ženy. Ze 14 mandátů, kterými strana disponuje v NR, je pouze jediný obsazen ženou.

Z hlediska zastoupení stran v celonárodních a nadnárodních organizacích, svůj velmi dobrý výsledek potvrzuje strana LSV, která v srbské skupštině získala pět mandátů a dva z nich jsou obsazeny ženami. Stejně tak je tomu v případě zastoupení strany ve vojvodinské skupštině. Strana LLRA svůj pozitivní vztah k genderové politice nemůže potvrdit podobně jako LSV, jelikož disponuje v litevském parlamentu třemi mandáty a v Evropském parlamentu pouze jediným. Podobně je na tom chorvatská strana IDS, která má taktéž pouze tři zástupce na národní úrovni. Svou pověst si strana vylepšuje na úrovni istrijské župy, kde z jednadvaceti radních je deset žen. *Demokratický svaz pro integraci* je v makedonském parlamentu zastoupen 4 ženskými mandáty z celkového počtu 18, což není nejhorší výsledek v porovnání např. se stranou *Moravané*, nebo UDMR, která z 22 poslanců má pouze 2 poslankyně.⁷⁵

Informace zjištěné při analýze, které nebyly zahrnuty do textové podoby, byly zapracovány do tabulky, která je součástí přílohy na samém konci práce.

⁷⁵ Všechny informace o členech byly získány z oficiálních stránek příslušných stran vypsanych v seznamu zdrojů.

4.2 Síla lídrů v rámci jednotlivých stran

Sílu předsedů vybraných stran lze posuzovat pomocí několika možných hledisek. Za jedno z nejzákladnějších lze považovat délku období, po kterou je osoba ve funkci lídra strany a kolikátým předsedou je zvolen. Toto kritérium hraje významnou roli v případě, že je osoba prvním předsedou strany a ještě významnější, pokud tato osoba stranu založila či spoluzaložila. Nemalý význam hrají též politické zkušenosti lídra a jejich využití ve vedení strany. Tyto kritéria se týkají převážně osoby předsedy. Dalším kritériem je stav voličské podpory straně v době volby předsedy a jak se tato podpora vyvíjí v následujících obdobích.

Zkoumané strany a jejich lídry lze jednoduše rozdělit na ty, které vede stále první předseda, který je spolu-zakládá a ty, které mají druhého, či třetího předsedu. Do první skupiny patří *Hnutí za práva a svobody* (DPS), *Liga sociálních demokratů Vojvodiny* (LSV) a *Demokratický svaz pro integraci* (DUI). Specifickým případem je *Istrijské demokratické shromáždění* (IDS), které sice nevede její první předseda a zakladatel, ale lídrem této strany je již 20 let a stal se jím rok po jejím vzniku. Do této skupiny stran lze taktéž zařadit relativně novou stranu MOST-HÍD. V těchto jmenovaných stranách má předseda lepší výchozí pozici pro její vedení a rozhodování a tím se také stává silnějším hráčem v potenciální výměně lídrů. S jistou nadsázkou lze tvrdit, že strana, kterou předseda založil a dvacet let byl hlavním prvkem jejího vývoje, je jakýmsi „dítěm, které vychoval“.

Do druhé skupiny v tomto srovnání patří strany, ve kterých tuto pozici předseda nemá, jelikož je druhým nebo třetím předsedou. Sem lze zařadit strany *Moravané, Volební akce Poláků na Litvě* (LLRA) a *Maďarský demokratický svaz v Rumunsku* (UDMR). Strana Moravané, má nového předsedu *Milana Trnku* natolik krátce, že nelze hodnotit jeho pozici podle výsledků, kterých strana dosáhla pod jeho vedením. Jeho pozici lze odvozovat pouze od zkušeností, kterými lídr disponuje. Trnka byl 1. místopředsedou strany a patří ke generaci, která se v moravistických hnutích angažovala již po roce 1989, na rozdíl od jeho předchůdce. Podle některých byla jeho volba sázkou na stabilitu, kontinuitu a serióznost.

Nejsilnější pozici v rámci lídrů vybraných stran má dle mého názoru předseda strany DPS *Ahmed Dogan*, který nejen, že stranu založil a v jejím čele je déle než dvě dekády, ale během jeho vedení strana zažívá velmi silný nárůst voličské podpory. Od devadesátých let se tato podpora zdvojnásobila a mezi předposledními a posledními volbami narostla o necelá

dvě procenta. V říjnu 2010 byl Dogan zproštěn žaloby v případě korupční kauzy, což mu navrátilo narušenou podporu.⁷⁶

Podobnou výchozí pozici mají předsedové stran LSV a IDS, tedy Nenad Čanak a Ivan Jakovčić, kteří jsou oba ve funkci předsedy již dvacet let a jejich strany zažívají mírný pokles voličské podpory. Jistý rozdíl lze spatřovat v tom, že Jakovčić je druhým předsedou strany a na rozdíl od Čanaka svou stranu nezakládal. Na síle mu přidává nejen fakt, že má dlouholeté zkušenosti s politikou a několikrát byl zvolen do chorvatského parlamentu, ale též to, že je již od roku 2001 nejvyšším představitelem regionu, se kterým je jeho strana neodmyslitelně spjata, tedy županem istrijské župy. Nenad Čanak se ve své straně může opřít o zkušenosti, které nasbíral mezi lety 2000-2004, kdy byl předsedou vojvodinské skupštiny a jako poslanec srbské skupštiny od roku 2004. Jeho strana mírně ztrácí voličskou podporu na úrovni Vojvodiny, ale na úrovni Srbska strana o jeden mandát posílila.

Velmi silnou pozici má ve své straně DUI též *Ali Ahmeti*, bývalý velitel *Národní osvobozené armády*, jejíž personální část po rozpuštění v roce 2002 úspěšně přetransformoval do politické strany. Silnou pozici mu dodává několik faktorů. Jednak je to mírně vzrůstající voličská podpora a popularita mezi albánskými voliči a taktéž úspěch po posledních volbách, kdy se jeho strana stala členem vládní koalice i přesto, že je pro mnohé makedonské politiky nepřijatelný kvůli své minulosti.

Volební akce Poláků na Litvě si svého předsedu zvolila v roce 2009 a stal se jím Valdemar Tomaševski. O post lídra strany se Tomaševski ucházel již podruhé. V jeho prospěch hovoří devět let zkušeností z Litevského Sejmu a fakt, že stranu v současnosti osobně zastupuje v Evropském parlamentu jako jediný zástupce strany LLRA. Stabilní pozici mu dodává též to, že strana za posledních několik let získává stále větší voličskou podporu, která se od prvních voleb zdvojnásobila. 8,5% hlasů, které strana získala ve volbách do EP je také možno považovat za úspěch.

Významnou podporou disponuje předseda strany MOST-HÍD, která vznikla v roce 2009. Od jejího vzniku je lídrem Béla Bugár. Je jakýmsi „starým předsedou v nové straně“. Má zkušenosti s politikou od roku 1990 a byl také dlouholetým lídrem *Strany maďarské koalice* (SMK). Tím, že se nezaměřil pouze na maďarské etnikum a svou stranu profiloval

⁷⁶ <http://www.reuters.com/article/2010/10/18/us-bulgaria-corruption-dogan-idUSTRE69H3HP20101018>

jako stranu spolupráce mezi menšinami a Slováky, dokázal v prvních a zatím posledních volbách oslovit nejen maďarskou menšinu. V těchto volbách volilo dvě strany zastupující maďarskou menšinu (MOST a SMK) dohromady 12,4% voličů. Tolik SMK za svou historii sama nikdy neobdržela.

UDMR má svého předsedu od února 2011. *Kelemen Hunor* vstoupil do politiky v roce 1997 a členem sněmovny je od roku 2000. Straně z dlouhodobého hlediska mírně klesá voličská podpora, která se ovšem mezi dvěma posledními volbami nezměnila. Ve volbách do EP strana získala 9,1% hlasů, což je velmi dobrý výsledek.

Stejně jako u analýzy generové politiky stran jsou zjištěné informace uceleně podány v tabulce, která je součástí příloh práce.

5 Závěr

V závěru této práce se pokusím shrnout klíčové myšlenky, o nichž se domnívám, že by zde měly zaznít. Cílem této práce bylo přiblížit čtenáři problematiku regionálních stran ve středovýchodní Evropě.

Ačkoli jsou strany regionální a etnické často dávány do souvislosti, je třeba mezi nimi odlišovat základní rozdíl, tkvící v tom, že regionální strana svou ideově programovou a organizační identitu odvozuje od určitého teritoria (regionu), zatímco etnická strana tuto identitu odvozuje od nejčastěji minoritního etnika, jehož zájmy zastupuje. Často dochází ke spojení těchto identit a vzniká strana regionálně-etnická. Tak tomu je i v případě několika stran, kterými se zabývala tato práce. Etnická menšina, která je zastupována určitou stranou bývá často ohraničena konkrétním územím, které ne vždy koresponduje s hranicemi dané země. Regionálně-etnická strana, ve snaze oslovit co největší část daného etnika, soustřeďuje svou aktivitu na danou oblast, chceme-li region. Proto regionální strany nejsou stranami celostátními.

Přestože mnozí autoři řadí tyto strany do jedné stranické rodiny, je třeba si uvědomit, že regionální a etnické strany svou identitu neodvozují od společných a jednotných ideových zájmů či cílů, ale od spřízněnosti k určité oblasti, nebo etnické minoritě a tudíž mezi nimi bývají natolik velké rozdíly, že spojovat tyto strany do jedné ideologické rodiny může být minimálně sporné.

Čistě regionálními stranami, kterými se tato práce zabývá, jsou *Moravané*, *Liga sociálních demokratů Vojvodiny* a *Istrijské demokratické shromáždění*. Regionálně-etnickými stranami jsou *Volební akce Poláků na Litvě*, *Most-Híd – Strana spolupráce*, *Maďarský demokratický svaz v Rumunsku*, *Hnutí za práva a svobody* a *Demokratický svaz pro integraci*.

Z analýzy zmíněných stran a předně z vývoje jejich voličské podpory lze usoudit, že dochází k posilování regionálně-etnických politických aktérů ve středovýchodní Evropě. Ze sedmi, a podotýkám relevantních stran, kterými se tato práce zabývá, čtyři strany v dlouhodobém hledisku zaznamenávají nárůst voličské podpory a tři z nich nezaznamenávají výrazný úbytek, spíše stagnaci voličské podpory. Tento trend je podporován rozšiřováním Evropské unie a její podporou regionálních struktur namísto struktur národních.

Všechny zkoumané, relevantní strany, mají ve svém programu více či méně akcentovaný požadavek decentralizace státu a převedení více pravomocí a autonomie na nižší, substátní celky, podle zásad subsidiarity a proporcionality. Strany jsou již ze své podstaty eurooptimistické, jelikož svou seberealizaci spatřují v užším vztahu s EU a využívání benefitů, kterými EU disponuje.

V genderové politice jsou nejdále strany *Volební akce Poláků na Litvě*, ve které je zastoupeno přibližně 30% žen, a *Liga sociálních demokratů Vojvodiny*, kde je zastoupeno přibližně 28% žen. Na opačném konci stojí *Moravané*, kteří jsou (až na jedinou výjimku) personálním složením na ústřední a lokální úrovni v podstatě „mužskou stranou“.

Největší stabilitou ve vedení strany disponuje dle mého názoru lídr strany DPS, *Ahmed Dogan*, lídr strany Most-híd, *Béla Bugár* a lídr strany DUI, *Ali Ahmeti*. To jsou strany s nejlepšími výsledky voličské podpory a zároveň předsedové s dlouholetými zkušenostmi ve vedení strany. Naopak relativně mladý předseda strany UDMR Kelemen Hunor bude svou pozici ve straně, která u voličů mírně ztrácí, muset obhajovat jistě s větším nasazením než prvně zmiňovaní vůdci.

Věřím, že si zájemce o danou problematiku bude moci na základě této práce utvořit alespoň částečnou představu o regionálních stranách a regionech, které jsou svou odlišností zdrojem výskytu takovýchto stran. Regionální či regionálně-etnické strany nejsou vytvářeny v homogenních zemích. „Úrodnou půdu“ těmto stranám poskytuje historická, geografická, etnická, kulturní či jiná odlišnost regionu od národního celku.

6 Resumé

This bachelor work deals with regional and ethno-regional parties in the area of Central-Eastern Europe. Specifically compares eight parties which are *Moravians* in Czech Republic, *Bridge – Party of Cooperation* in Slovakia, *Electoral Action of Poles in Lithuania*, *Democratic Alliance of Hungarians in Romania*, *Movement for Rights and Freedoms* in Bulgaria, *League of Vojvodina Social Democrats* in Serbia, *Istrian Democratic Assembly* in Croatia and *Democratic Union for Integration* in Republic of Macedonia.

First part of this work theoretically explains meanings of regional party and ethnic party. Then deals with problems of classification these parties into single party family and defines models of origin of regional parties by Maxmilián Strmiska.

Second part of work analysis mentioned parties, its organizational structures, electoral programs and statements, voter support and representation of parties in national parliaments or European parliament.

Third part compares gender policies of mentioned parties and power and support of leaders among their parties. Level of gender equity within party is studied by analyzing representation of women in organizational structures in central and local scale, analyzing of women representation in candidates lists and representation in national parliaments. Level of power and support of leaders among their parties is studied by analyzing development of voter support, representation in parliament and politic experiences of leaders.

7 Seznam literatury a pramenů:

Knižní literatura:

Bochsler, Daniel: 2010. *Political parties in Serbia's regions*. s.12. In: Stojarová Věra, Emerson Peter. *Party politics in the Western Balkans*. Oxon: Routledge. 2010. 256 s.

Bugajski, Janusz: 1995. *Ethnic politics in Eastern Europe. A Guide to Nationality policies, Organizations, and Parties*. The Center for Strategic and International Studies: New York. 496 s.

Cabada, Ladislava kol.: 2008. *Nové demokracie střední a východní Evropy*. Nakladatelství oeconomica: Praha. 434 s.

European Yearbook od Minority Issues, Vol. 2, 2002/3, European centre for minority issues: Leiden, 2004

Fiala, Petr a kol. *Politické strany ve střední a východní Evropě*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2002, 471 s.

Fiala, Petr, Herbut, Ryszard: 2003. *Středoevropské systémy politických stran*. Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko. MU, Mezinárodní politologický ústav: Brno, 255 s.

Ganev, Venelin: 2004. *History, Politics, and Constitution: Ethnic Conflicts and Constitutional Adjudication in Postcommunist Bulgaria*. *Slavic Review*. Vol. 63, No. 1. Spring 2004. s. 66.

Hloušek, Vít: 2003. *Evropa a její místo v dějinách – reflexe Oskara Haleckého*. In: *Středoevropské politické studie*, č. 4, roč. 5, 2003.

Hloušek, Vít: 2008. *Chorvatsko: Mezi pokusem autoritarismu a evropskou integrací*. In: Cabada, Ladislav a kol. *Nové demokracie střední a východní Evropy*. Nakladatelství oeconomica: Praha. 434 s.

Hloušek, Vít, Kopeček Lubomír: 2010. *Politické strany – Původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Grada Publishing: Praha, 320 s.

Kubát, Michal: 2007. *Političtí aktéři*. In: Cabada, Ladislav; Kubát, Michal a kol. *Úvod do studia politické vědy*. Aleš Čeněk: Plzeň. 455 s.

Mareš, Miroslav. *Etnické a regionální strany v ČR po roce 1989*. Centrum pro studium demokracie a kultury: Brno, 2003, 239 s.

Rosůlek, Přemysl: 2008. *Rumunsko: Hybridní poloprezidencialismus*. In: Cabada, Ladislav a kol. *Nové demokracie střední a východní Evropy*. Nakladatelství oeconomica: Praha. 434 s.

Strmiska, Maxmilián. *Regionální strany, stranické systémy a teritoriálně politický pluralismus*. Brno: AP, 2005, 143 s.

Strmiska, Maxmilián: 2004. *Regionální stranické soustavy, teritoriální pluralismus a výzkum stranických systémů*. In: *Politologický časopis* 2/2004, s. 123-133

Strmiska, Maxmilián: 2003. *Pojetí regionálních a etnických stran*. In: Mareš, Miroslav. *Etnické a regionální strany v ČR po roce 1989*. Centrum pro studium demokracie a kultury: Brno, 2003, 239 s.

Internetové zdroje:

<http://www.cepsr.com>
<http://www.moravane.cz>
<http://moravane.eu>
<http://www.denik.cz>
<http://volby.cz/>
<http://www.europarl.europa.eu>
<http://www.most-hid.sk>
<http://www.focus-research.sk>
<http://volby.sme.sk>
<http://www.vlada.gov.sk>
<http://www.awpl.lt>
<http://www.msz.gov.pl>
<http://www.parties-and-elections.de>
<http://www.electoralgeography.com>
<http://www.lithuaniantribune.com>
<http://www.rmdsz.ro>
<http://www.reuters.com>
<http://www.balkaninsight.com>
<http://www.borbelylaszlo.ro/>
<http://www.nsi.bg>
<http://www.dps.bg>
<http://www.liberal-international.org>
<http://www.rozhlas.cz>
<http://assembly-of-vojvodina.co.tv/>
<http://www.lsv.org.rs>
<http://www.ids-ddi.com>
<http://www.aliahmeti.org>
<http://krajane.czu.cz>

(Dostupnost webových stránek ověřena k 1.12.2011)

8 Přílohy

8.1 Tabulka uplatňování genderové rovnosti v rámci stran

% žen	Vedení strany (Celkem/Žen)	Organizační struktura	Kandidátní listiny (Cel./Žen)	Zastupitelské orgány
Moravané	Předsednictvo 5 / 0	Zemský sněm - 21 / 1 Krajské rady - 11 / 1	PS - 2009 - 34 / 13 Evropský parlament - 20 / 1	
24%	0%	10%	38%	
MOST-HÍD	Předsednictvo 11 / 1 (místopředsedkyně)	Okresní předsedové - 28 / 4 Krajské předsedové - 7 / 1	Národní rada SR - 30 / 4 Kompletní listina - 150 / 28	Národní rada SR - 14 / 1
13%	9%	18%	17,70%	7%
LLRA	Rada 21 / 6	Místní radní - 19 / 9 Členové rad - 35 / 11	Kand. listina do Sejmku - 24 / 5 Kompletní listina - 141 / 50 Evropský parlament - 24 / 8	Poslanci - 3 / 0 Evropský parlament - 1 / 0
30%	28%	37%	33%	0%
UDMR	Rada - 14 / 0 Předsednictvo - 5 / 0	Místní organizace Předsedové - 28 / 4 Předsedové platform - 8 / 3		Poslanci - 22 / 2 Senátoři - 9 / 0 Evropský parlament - 2 / 0
11,50%	0%	14%		6%
DPS	Předsednictvo ústřední rady 7 / 1	Místní organizace Předsedové - 29 / 1		Poslanci - 35 / 4 Evropský parlament - 3 / 1
15%	14%	3,40%		13,10%
LSV	Předsednictvo - 5 / 0 Členové - 13 / 4 Výkonná rada - 9 / 2	Místní organizace Členové - 123 / 44		Poslanci - Skupština - 5 / 2 Poslanci - Vojvodina - 5 / 2
34%	22%	35%		40%
IDS	Předsednictvo - 5 / 2 Členové - 9 / 1 Rada - 19 / 4	Místní organizace Členové - 57 / 5	Radní itarské župy - 21 / 10	Poslanci - 3 / 0
13%	21%	8,70%	47%	0%
DUI	Předsednictvo 21 / 2			Poslanci - 18 / 4
16%	9,50%			22%

8.2 Tabulka síly lídrů v rámci jednotlivých stran

	Předseda	Doba ve funkci	Zkušenosti	Úspěch od nástupu	Tendence
Moravané	Milan Trnka	2011 třetím předsedou	Bývalý 1. místopředseda Od roku 1989 je v hnutích známou osobou	Nic	Stagnující
MOST-HÍD	Béla Bugár	2009 Nová strana staronový předseda	Zkušenosti s politikou od roku 1990 Dlouholetým poslancem a předsedou strany SMK	Zisk 8,12% hlasů Zisk 14 mandátů a 3 ministerských křesel	Rostoucí
LLRA	Valdemar Tomaševski	2009 druhým předsedou	Zkušenosti s politikou Evropského parlamentu Devět let zkušenosti ze Sejmu	Komunální volby - 4,28 % hlasů Volby do EP - 8,5 % hlasů Od prvních voleb se podpora zdvojnásobila	Rostoucí
UDMR	Kelemen Hunor	2011 třetím předsedou	Zkušenosti s politikou od roku 1997 Členem sněmovny od roku 2000	Nic Voličská podpora mírně klesá, ale od předposledních voleb se nezměnila	Stagnující
DPS	Ahmed Dogan	1990 prvním předsedou	Zkušenosti s politikou od roku 1984 1990 zakládá stranu	Voličská podpora stále narůstá Za posledních 10 let se zdvojnásobila	Rostoucí
LSV	Nenad Čanak	1990 prvním předsedou	Mezi lety 2000 - 2004 předsedou skupštiny ve Vojvodině Od roku 2004 je poslancem srbské skupštiny.	Skupština Vojvodina - 2008 = mírná ztráta Skupština Srbsko - 5 mandátů = mírný zisk	Stagnující
IDS	Ivan Jakovčić	1991 druhým předsedou	Zkušenosti s politikou od roku 1991. Několikrát zvolen do chorvatského parlamentu. Od 2001 je županem istrijské župy	Poslední volby - ztráta jednoho mandátu	Stagnující
DUI	Ali Ahmeti	2002 prvním předsedou	Velitelem národní osvobozené armády Po rozpuštění se stává zakladatelem a předsedou strany. Pro mnohé maked. Polítky nepřijatelný	Voličská podpora mírně vzrůstá Po posledních volbách strana členem vládní koalice	Rostoucí